O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

O'ZBEKISTON MILLIY TIKLANISH DEMOKRATIK PARTIYASI

2007-yil, 24-yanvar, chorshanba, 3 (386)-son.

Милий тикланиш — миллат келажаги

MILLIY TIKLANISH

Gazeta 1995-yil, 10-iyundan chiqa boshlagan

Haftalik gazeta

O'zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasining ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy gazetasi

Партия ҳаёти

ҚОНУНЛАР ЛОЙИҲАСИ МУҲОКАМАДА

Президентимиз томонидан Олий Мажлис Қонунчилик палатасига қонунчилик ташаббуси тартибида киритилган "Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида"ги Конституциявий қонун, "Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига (89-моддасига, 93-моддасининг 15-бандига, 102-моддасининг 2-қисмига) тузатишлар киритиш тўғрисида"ги қонун лойиҳаларининг муҳокамага қўйилиши юртимиздаги сиёсий партиялар аъзолари зиммасига катта масъулият юклади.

Куни кеча Миллий матбуот марказида ўтказилган Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг пленуми юқоридаги қонун лойиҳаларининг муҳокамасига бағишланди.

Партия Марказий кенгаши раиси Хуршид Дўстмуҳамедов ўз сўзида асосий эътиборни мамлакатимизда босқичма-босқич амалга оширилаётган ислоҳотлар, уларнинг сиёсий жараёндаги аҳамиятига қаратди.

— Жамиятдаги сиёсий ислоҳотларнинг бориши ўз-ўзидан бўлмайди, албатта, — деди нотиқ. — ЎзМТДПнинг вужудга келиши миллий қадриятларимиз замонавий демократик тамойилларга мослигини, уларни асраб-авайлаш давлатимиз тараққиёти учун муҳим аҳамиятга эга эканлигининг бир исботи бўлди. Муҳокамага қўйилган қонун лойиҳалари ҳам ўз навбатида партиядошларимиз зиммасига катта масъулият юкламоқда. Шу боис ҳам келгуси ишларимизга ҳозирдан мустаҳкам замин ҳозирлаб боришимиз керак.

Партия Марказий кенгаши, вилоят, туман ва шаҳар кенгашларида ушбу қонун лойиҳалари қизғин муҳокама этилмоқда. Партия фаоллари қонун лойиҳаларини қўллаб-қувватламоқдалар. Тадбирда қатнашган Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари Абдуғафур Маматов, Олимжон Ўсаров, Шарифа Салимовалар юқоридаги қонун лойиҳалари сиёсий партиялар вакилларига берадиган имкониятлар ва олдинда турган катта вазифалар ҳақида гапиришди. Жойларда партия ишини янада яхшилаш учун бошланғич партия ташкилотлари сонини кўпайтириш, масъул ўринларга муносиб кадрларни танлаш, шунингдек, партия нашри — "Миллий тикланиш" газетасига обунани ташкил қилиш масалалари хусусида фикрлашиб олинди.

Пленумда ЎзМТДП Марказий кенгаши томонидан 2006 йилда амалга оширилган ишлар юзасидан партия Марказий кенгаши раиси ўринбосари Хайринисо Мирзажонованинг ахбороти тингланди. Маърузачи ўз сўзида эришилган ютуқлар билан бирга, ҳал этилиши лозим бўлган муҳим вазифаларга ҳам алоҳида тўхталди.

Шундан сўнг партиянинг Сурхондарё ва Қашқадарё вилоят кенгашларида олиб борилаётган ишлар таҳлили юзасидан Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати Жума Чоршанбиевнинг ахбороти тингланди. У икки вилоят туман ва шаҳар кенгашларида амалга оширилаётган ишлар, ютуқ ва камчиликлар хусусида гапирди.

Тадбирда Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси Марказий кенгашининг 2007 йил учун иш режаси тасдиқланди. Пленумда муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Гулбаҳор ОРТИҚХЎЖАЕВА, "Миллий тикланиш" мухбири.
Азамат АҲМЕДОВ олган суратлар.

Ўзбекистон — умумий уйимиз

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ БАЙРАМИ

Мамлакатимизда бир юз ўттиздан ортиқ миллат ва элат вакиллари тинч ва тотув истиқомат қилишаётир. Бир юз қирқдан ортиқ миллий маданий марказлар фаолиятини мувофиқлаштириб турувчи Республика Байналмилал маданият маркази ташкил этилганлигининг 15 йиллигига бағишлаб ўтган шанба куни пойтахтимиздаги "Халқлар дўстлиги" саройида тантанали йиғилиш ўтказилди.

Тантанада вазирликлар, идоралар, жамоат ташкилотлари раҳбарлари, юртимиздаги барча миллий маданий марказлар фаоллари, шунингдек, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган дипломатик корпус вакиллари иштирок этишди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Республика Байналмилал маданият маркази ташкил этилганлигининг 15 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш қатнашчиларига табригини Бош вазир ўринбосари Р.Қосимов ўқиб эшиттирди.

Азал-азалдан ўзбек халқи кенгфеъллик, сахийлик ва оққўнгиллик фазилатларига эга. Конституциямизда ҳам барча миллат ва элат вакиллари тенг ҳуқуқлилиги кафолатланган. Мамлакатимизда фуқаролар тотувлигини мустаҳкамлашга қаратилган оқилона сиёсат туфайли кўп миллатли ҳамюртларимиз тинч ва осойишта ҳаёт кечиришаётир. Дўстона ва ўзаро ҳамжиҳатлик асосида миллатлараро муносабатлар мустаҳкамланиб бораётгани қувончли.

Миллати ва динидан қатъий назар юртдошларимиз Ўзбекистонни умумий уйимиз деб, шу Ватан бизники деб билишаётир. Президентимиз таъбири билан айтганда, тарихан шаклланган қадимий миллий маданиятлар, санъат ва халқ ижодиёти, юз йиллар давомида таркиб топган миллий анъана ва урф-одатларнинг ўзаро яқинлашуви ва бир-бирини бойитиши учун, мамлакатимизда яшаётган турли миллат ва элат вакиллари ўртасида ўзаро ҳамжиҳатлик ва ҳурмат муҳитини қарор топтириш учун очилаётган имкониятлар юксак аҳамиятга эга. Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, Республика Байналмилал маданият маркази ўз фаолияти давомида мамлакатимизда миллатлараро ва фуқароларо тотувликни янада мустаҳкамлашга қаратилган янги ғоя ва ташаббуслар пайдо бўлаётган ҳақиқий дўстлик уйига айланди.

Тантанали йиғилишда Президентимизнинг Фармонига кўра Республика Байналмилал маданият маркази ташкил этилганлигининг 15 йиллиги муносабати билан миллатлараро дўстлик, ҳамжиҳатлик ва тотувликни мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшган миллий маданий марказларнинг бир гуруҳ фаолларига фахрий унвонлар, орден ва медаллар топширилди. «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвонга сазовар бўлган Андижон вилояти «Андижанская правда» газетасининг муҳаррири, вилоят рус миллий-маданий маркази раҳбари П.Волков сўзга чиқиб, Президент Ислом Каримовга республикамизда тинчлик-осойишталикни, миллатлараро тотувликни мустаҳкамлаш, турли миллатлар маданиятини ривожлантиришга шароит яратиш учун доимо эътибор бериб, ғамхўрлик кўрсатаётганлиги учун миннатдорчилик билдирди. Ватанга сидқидилдан хизмат қилишини алоҳида таъкидлади.

Санъат усталари, миллий-маданий марказлар ижодий жамоалари иштирокидаги катта концерт тантана қатнашчиларининг қувончларига қувонч қўшди.

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ, "Миллий тикланиш" мухбири.

Фракция йиғилишида

КУН ТАРТИБИДА ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАР

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси ва Марказий кенгаши Раёсатининг қўшма йиғилиши бўлиб ўтди. Унда фракция аъзолари ва партия фаоллари, Марказий кенгаш девони ходимлари иштирок этишди.

Йиғилишни ЎзМТДП Марказий кенгаши раиси, фракция раҳбари Хуршид Дўстмуҳамедов кириш сўзи билан очди ва иштирокчиларни кун тартиби билан таништирди. Кейин Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ялпи мажлисига биринчи ўқишда киритилаётган «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг алоҳида талабларининг амал қилишини вақтинча тўхтатиб туриш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси муҳокама қилинди. Лойиҳада «Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»ги Қонуннинг алоҳида талаблари амалиётда юридик ва жисмоний шахслар ўртасида банк тизимига бўлган ишончнинг камайишига олиб келаётганлиги учун ушбу Қонун айрим моддаларининг амал қилишини вақтинча тўхтатиб туриш таклиф этилган. ЎзМТДП фракцияси аъзолари бу масала юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Шундан сўнг, «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг айрим қўмиталари таркибидаги ўзгаришлар тўғрисида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг 2007 йилга мўлжалланган фаолиятининг асосий йўналишлари тўғрисида»ги Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг қарорлари ҳамда парламент қуйи палатасининг 2006 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботи кўриб чиқилди.

«Миллий тикланиш» демократик партиясининг навбатдаги VII Пленумини 23 январь куни ўтказиш масаласи юзасидан Х.Дўстмуҳамедовнинг ахбороти тингланди. Пленум Президентимизнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасига қонунчилик ташаббуси тартибида киритилган «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида"ги Конституциявий қонун, "Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига (89- моддасига, 93-моддасининг 15-бандига, 102-моддасининг 2-қисмига) тузатишлар киритиш тўғрисида"ги қонун ло-йиҳаларининг муҳокамасига бағишланган йиғилиш ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Сурхондарё вилояти Ангор туман кенгаши томонидан "Дўстлик" маҳалла фуқаролар йиғинида "Мустақиллик ва миллийлик" мавзуида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

Партиянинг Наманган вилояти Тўрақўрғон туман кенгаши томонидан Тўрақўрғон касб-ҳунар коллежида "Миллий ғоя — миллат кўзгуси" мавзуида маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

ЎзМТДП Марказий кенгаши Матбуот хизмати.

ФАОЛЛАР ТАШАББУСИ

ЎзМТДП Тошкент вилояти кенгаши "Ёшлар қаноти"нинг ҳисобот йиғилиши бўлиб ўтди.

* * *

Наманган туманидаги 23-мактабда партиянинг туман кенгаши "Ёшлар қаноти" ташаббуси билан "Ватаним — фахрим менинг" мавзуида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

Партиянинг Фарғона вилоят кенгаши "Ёшлар қаноти" ташаббуси билан "Ёшлар — миллат келажаги" мавзуида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Тошкент вилояти Бекобод туман кенгашида "ЎзМТДПнинг бошланғич ташкилотларида Хотин-қизлар билан ишлаш масалалари" мавзуида давра суҳбати бўлиб ўтди.

* * *

Партиянинг Бухоро вилояти Шофиркон туман кенгаши "Хотин-қизлар қаноти" томонидан "Мустақиллик саодати — аёл тақдирида" мавзуида тадбир ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Сирдарё вилоят кенгаши "Хотин-қизлар қаноти" ташаббуси билан "Аёл — баркамол авлод мураббийси" мавзуида адабий-маърифий тадбир ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши "Ёшлар қаноти"нинг ҳисобот йиғилиши бўлиб ўтди.

* * *

Партиянинг Қарши шаҳар кенгаши "Хотин-қизлар қаноти" томонидан "Самарқанд" маҳалла фуқаролар йиғинида "Аёл — баркамол авлод мураббийси" мавзуида тадбир ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Самарқанд туман кенгашида Президентимиз томонидан Олий Мажлис Қонунчилик палатасига қонунчилик ташаббуси тартибида киритилган "Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида"ги Конституциявий қонун, "Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига (89- моддасига, 93-моддасининг 15-бандига, 102-моддасининг 2-қисмига) тузатишлар киритиш тўғрисида"ги қонун ло-йиҳаларининг муҳокамасига бағишланган йиғилиш ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Сирдарё вилояти Ангор туман кенгаши томонидан "Дўстлик" маҳалла фуқаролар йиғинида "Мустақиллик ва миллийлик" мавзуида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

Партиянинг Наманган вилояти Тўрақўрғон туман кенгаши томонидан Тўрақўрғон касб-ҳунар коллежида "Миллий ғоя — миллат кўзгуси" мавзуида маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

ЎзМТДП Марказий кенгаши Матбуот хизмати.

Абдулла Қаҳҳор таваллудининг 100 йиллиги олдидан

ЭҲТИРОМ

1967 йил май ойининг бошлари. Илк ҳикоялари билан Абдулла Қаҳҳор назарига тушган истеъдодли ёш ёзувчи, кинорежиссёр Учқун Назаров устоз адиб таваллудининг 60 йиллигига бағишланган ҳужжатли фильм устида қизғин иш олиб бораётган кезлар. Фильмнинг «Абдулла Қаҳҳор ижодкор дўстлари, шогирдлари даврасида» лавҳаси адибнинг илтимосига кўра, унинг Дўрмондаги боғ ҳовлиси ёнида, Ёзувчилар ижод уйига кираверишдаги ариқ бўйида, азамат арғувону чинорлар соясида суратга тушириш режалаштирилган эди. Қаҳҳор оиласи, аниқроғи, умр йўлдоши Кибриё опа билан йигирма йилдирки, шу сўлим масканда яшаб ижод этардилар. Бошда бу ерда ариқ бўйида капа тикиб турилган, сўнг шу маскандан ер олиб, иморат қуриб, уйли-жойли бўлишган. Кибриё опанинг саъй-ҳаракати, тадбиркорлиги туфайли бу жой жаннатмакон боғ ҳовлига айланган. Айниқса баҳор, куз кунлари бу масканнинг таровати ўзгача тус оларди. Адиб бу ерда ўзини гўё жаннатда юргандай ҳис этарди. «Йилнинг апрель-май ва сентябрь-октябрь ойлари Тошкентни, айниқса Дўрмонни ташлаб кетиш гуноҳ, айни шу ойларда нариги дунёнинг жаннати мана шу Арғин ариғи бўйларига кўчиб тушади», — дерди у ички бир мамнуният билан.

Белгиланган дақиқаларда, чошгоҳ пайти суратга олиш учун таклиф этилган, адиб кўнглига яқин олган ижодкорлар жамулжам бўлдик. Аксига олиб ўша куни худди «Минг бир жон» ҳикоясида тасвирланганидек, кўк юзида сузиб юрган булут парчалари офтобни бир зумда юз кўйга соляпти. Чарақлаб турган қуёш бирдан булут орасига кириди-ю теварак-атроф хиралашади. Офтоб ҳар сафар булут остига кириб чиққанида, баҳор келганидан бехабар ҳануз ғафлатда ётган ўт-ўланни, қумурсқаларни уйғотмоқчидай авалгидан ҳам ёруғроқ, авалгидан ҳам иссиқроқ шуъла сочаётгандай туюлади. Бундай манзаранинг ҳам ўзига хос таровати, гашти бор. Бироқ бу ҳол кинога очиқ ҳавода суратга олиш учун ноқулайлик туғдирар экан. Бор-йўғи 5-6 минутлик лавҳани лентага тушириш бир неча соатга чўзилиб кетди. Ўртадаги стол тўрида бўлғуси фильм бош қаҳрамони Абдулла Қаҳҳор, атрофида эса кино «персонажлари» — Саид Аҳмад, О.Ёқубов, П.Қодиров, М.Қўшжонов, О.Шарафиддинов, Ў.Умарбеков, Э.Воҳидов, А.Орипов, Ш.Холмирзаев, Ў.Ҳошимов, Н.Худойберганов, ниҳоят, камина қўр тўкиб ўтирибмиз.

Рўпарада, операторлар қуршовида Учқун қуёш булут орасидан чиқиб, теварак-атроф чарақлаши билан даврадагиларга қараб «бошлаймиз» ишорасини қилади-да: «Мотор!» — дея команда беради. Суратга олиш бошланиши билан офтоб булут остига бекинади-ю Учқуннинг: «Стоп!» — деган ўксик овози эшитилади. Ижодий жараён тўхтайди. Сўнг эркин суҳбат, ҳазил-мутойиба, турфа ҳангомалар бошланади. Осмондан булут ариб, қуёш кўриниши билан яна «Мотор!», сўнг боягидек «Стоп!» садоси...

Бу ҳолат адашмасам учтўрт бор такрорланди. Бу хил оворагарчиликлар киночиларни, биринчи галда, Учқунни хижолатга, ташвишга солгани, кимларгадир малол келаётгани аниқ. Бироқ оралиқлардаги давра гурунглари, хусусан, адиб ҳазил-мутойиба, луқмалари биз ёшлар учун унутилмас сабоқлар бўлган эди.

«Қаранг-а, ажиб ўхшашлик, — дея луқма ташлади у бир гал. — Олтмиш йиллик умрим айни бугунгидек ўтибди. Энди булут қаъридан чиқиб елкамга офтоб текканида, яна бошқа булут галаси тепамга бостириб келаверади-я! Тавба...»

Абдулла Қаҳҳор ўша суратга олиш лавҳасида, жумладан: «Адабиётга ўғри мушукдай туйнукдан тушадиган одамлар ҳам бўлади», — деб бошланувчи сўзларини айтиши лозим экан. Айни шу сўзлар икки-уч бор такрорланганида, ҳар гал охирига етмай туриб «Стоп!» садоси янграб, гап ора йўлда қолаверди. Шунда у: «Менинг бу гапларим айрим ҳамкасбларим тугул, ҳатто об-ҳавога ҳам ёқмаяпти», — деганида, давра гур этиб кулги кўтарилди.

Боз устига адиб такрорий нутқлари кўнгилдагидек чиқмаётганлигини сезиб турарди. «Мендан бирибир актёр чиқмайди, — деди у бир гал. — Мен нишонга фақат бир бор ўқ узишга одатланганман. Ролга кириб такрорлашни эплолмайман».

Орада ярим соатлик танаффус эълон қилинди. Кўплар оёқ чигилини ёзиш учун боғ оралаб кетишди. Абдулла ака ёнида Саид Аҳмад билан Озод ака, «гап ўғриси» бўлиб камина бирга қолдик. Шунда Саид Аҳмад ака даврада энг ёш, жуссаси кичик шоир Абдулла Орипов устида гап очиб: «Одатда катта ёзувчилар ўз асарлари учун муқаддас китоблардан, номи жаҳонга машҳур классиклардан эпиграф оларди. Абдулла ака, бу қанақаси бўлди, Сиз «Ўтмишдан эртаклар» қиссангизга миттигина бошловчи шоир Абдулла Орипов сатрларини эпиграф қилиб келтирибсиз», — деди андак қувлик билан. Шунда устоз бир оз сукут сақлаб, хаёлга толиб: «Бу борада кўп ўйлаб кўрдим. Олдинроқ Абдуллажон илтимосимга кўра «Нурли чўққилар»га эпиграф учун тўрт сатр шеър ёзиб берган эди. Бу галгиси бутунлай бошқача бўлди... Эсимни танiганимдан бери мени қийнаб келаётган, тўрт йил тер тўкиб ифода этмоқчи бўлган кўнглимдаги гапни, ғам-ғуссани сиз «митти» шоир деган бу бала (устоз «бола» сўзини кўнчасига чиройли, шикаста овозда «бала» деб талаффуз этарди) тўрт сатрда қойил қилиб айтиб қўйибди.

(Давоми 2-бетда).

Мулоҳаза

УЯЛИ ТЕЛЕФОНИНГИЗ БОРМИ?

ёки одоб-ахлоқ борасидаги айрим қусурлар ҳақида

Янги асрнинг энг қулай ва самарали техника воситаларидан бири — уяли алоқа тизимининг оммалашуви узоғимизни яқин, мушкулимизни осон қилаётгани қувонарли. Зеро, ҳар доим ўзингиз қидирган кишингиз билан бевосита мулоқот қила олишингиз, энг муҳими, сира кечиктириб бўлмайдиган мушкулотларингизни дарҳол ҳал этиш имкониятингиз мавжуд. Бироқ «сотка» деб аталадиган телефондан фойдаланишда кўпинча одоб-ахлоқ қонун-қоидаларига риоя этиш кўпчиликнинг ёдидан кўтарилаётгани ачинарли бўлаётир. Яқинда «Дамас» автомашинасининг орқа ўриндиғидаги йўловчининг «сотка»си жиринглаб қолди.

— Алло, эшитаман, — деди йўловчи йигит. — Эй, сенмисан Жавоҳир. Нима қилаяпсан ҳозир? Юкни жўнатдингми, қачон?.. Ҳм, кейин у ёққа телефон қилдингми?..

Шу пайт яна бир қўл телефони жиринглади.

— Ҳа, гапиравер Сардор гапинг бўлса, эшитаяпман, — деди иккинчи йўловчи йигит. — Ҳозир қаердасан? Ие, у ёқда ... Мен сени кечадан бери излаяпман. «Кечаям телефон қилгандим» дейсанми? Э бошингга... «Соткам» доим ёнимда, ўчирганим йўқ. Кўп сайрама, мен ҳозир етиб бораман. Қаердасиз дейсанми, «Дамас»да кетаяпман...

Бу пайтда биринчи йўловчи йигит ҳали қўл телефони орқали бўлаётган суҳбатини давом эттираётган эди.

— Долларни алмаштирдингми? Аҳмоқ, ўзимга айтмайсанми? «Кўки»ни майдалаб расво қилибсан-ку!

Учинчи йўловчининг одобсизлиги эса ҳаммасидан ошиб тушди. У афтидан жазмани билан гаплашарди:

— Қалайсиз, асалим? Соғиниб қолдингизми? Давоси бизда, жоним. Кеннойим дейсизми? Э, у чепуха. Сиздан қўймасин.

Суҳбат шу ерга келганда кимдир юзини четга бурди, бошқаси эса норози оҳангда нималарнидир пичирлаб қўйди.

Балки бундай нохушлик онда-сонда учраганида кўп ҳам эътибор қилмасдик. Аммо ҳозир уяли алоқа воситасидан фойдаланишда одоб-ахлоқ чегарасидан ўтиш шу даражага етдики, буни тилга олмаслик мумкин бўлмай қолди.

Табиатда замин узра нур тарайдиган, барчага бирдек тафт берадиган қуёш Шарқдан чиқиши ҳаммамизга аён. Зотан, инсоний муносабатлар, қавму қариндошлик, ахлоқ қоидалари ҳам азал-азалдан Шарқдан нур каби атрофга тарқалиши тан олинган ҳақиқатдир. Таъзиму тавозеда, айниқса, япониялiкларнинг олдига тушадигани йўқлигини ҳам эшитганмиз. Яратилаётган мўъжизавий техникаларнинг

(Давоми 2-бетда).

ЭҲТИРОМ

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

«Муножот»ни тинглаб» шеърдан олинган ўша сатрлар асарга ўз-ўзидан тайёр эпиграф бўлиб кириб келди:

Эшилиб, тўлғониб ингранади куй,
Асрлар ғамини сўйлар «Муножот».
Куйи шундай бўлса, ғамнинг ўзига
Қандай чидай олган экан одамзот!

Бу сатрлар гўё айни «Ўтмишдан эртаклар» учун ёзилгандай. Қисса маъно-моҳиятини — пафосини бундан аниқроқ, ёрқинроқ ифодалайдиган бошқа бир сўз топиш мумкинми?!»

Шу пайт бирдан қуёш булут панасидан чиқиб теварак-атроф ёришиб-яшнаб кетди-ю, Абдулла ака боғи томонидан булбулнинг шодон садоси янграй бошлади. Адиб бир дам сеҳрли садога ғарқ бўлиб турди-да: «Булбулнинг сайрашини, янгроқ овозини эшитмаган, ундан завқ олмаган зот йўқ. Аммо булбулнинг ўзини кўрганмисизлар?», — дея савол ташлади. Саид Аҳмад ака кўрганлигини, Озод ака иккимиз кўрмаганлигимизни айтдик. Қишлоқдаги ҳовлимизда бир туп азамат қизил олма бўларди. Ҳар йили баҳорда гуллаганида қўшалоқ булбул гуллар чамани орасида ҳафта давомида басма-басига тўлиб-тошиб сайрашарди. Ҳарчанд уринмай улар кўринмасди. Фақат мен эмас, оила аъзоларимиздан бирортасининг ҳам кўзига тутқич бермаган... Абдулла ака бош бармоғини кўрсатиб: «Булбулнинг жуссаси шу бармоқнинг учидай келади, — дея давом этди. — Унинг юраги жуссасидан ўн баробар катта. Тўлиб, юракдан сайраганида гўё дунёни титратади. Анави «митти» шоир баланинг юраги ҳам жуссасидан ўн чандон каттадиров... «Митти юлдуз» китобчасини варақлаб кўринг. Шу митти шоир қалб тубидан шаршарадек отилиб чиққан сатрлар қалбларни ларзага солади. Ҳали кўрасизлар, унинг овози олис-олисларга етиб боради...»

Сўнг гап Эркин Воҳидов устига кўчди. Устоз истеъдод бобида Абдулла билан Эркин бир-бирларидан асло қолишмаслигини таъкидлаб, «Маҳалла» ҳикоясига эпиграф қилиб Эркин Воҳидовдан олинган:

Инсон билан тирикдир инсон,
Муҳаббатдан ҳаётнинг боши.
Одамзотга бахш этади жон,
Одамларнинг меҳр қуёши.

тўртлигининг тарихини сўзлаб берди. Маълум бўлишича, Абдулла ака «Маҳалла» ҳикояси тайёр бўлгач, Эркинга телефон орқали асарнинг қисқача мазмунини сўзлаб беради ва шу маънони ифода этадиган шеърий сатрлар ёзиб беришини сўрайди. Эртасигаёқ шоир юқорида келтирилган тўртликни қоғозга тушириб адибга етказади. Тўртлик унга маъқул бўлади. «Маҳалла» ҳикояси ўша эпиграф билан «Совет Ўзбекистони» газетасида эълон этилади. «Бунақа ёрқин, ҳаётбахш, умидбахш сатрларни Эркиндек ноёб истеъдод эгасигина ёзиши мумкин эди, — дея сўзини давом эттирди устоз. — Бошда мен, Эркинни шодлик, бахт, ёшлик куйчиси деб юрардим. «Нидо» достонини ўқигач, фикрим ўзгарди. У айни пайтда одам боласининг дардидунёсини, қалб нидосини ифодалаш бобида Абдулладан қолишмас экан...»

Суҳбат чоғи англадимки, Абдулла аканинг ўша кунги даврага таклиф этган ёш ижодкорларга, хусусан, Эркин Воҳидов билан Абдулла Ориповга эътибори, эҳтироми, улардан умиди ниҳоятда катта экан. Ўз навбатида ёшларнинг ҳам устозга ҳурмати, эҳтироми чексиз эди. Абдуллажон илк китоби «Митти юлдуз»ни қаҳҳорона ихчам ва лўнда «Ҳурматли устозга эҳтиром билан» деган дастхат ёзиб тақдим этган, шу тариқа гўё устоз ва шогирдлар қалбидаги мангулликка дахлдор ноёб руҳий ришталарга имзо чеккан эди. Тириклигидагина эмас, вафотидан кейин ҳам устознинг муқаддас уйғоқ руҳи давра қатнашчилари — дилига яқин «ўз одамлари», шогирдлари қадамини ҳар дақиқада кузатиб борганлигини тасдиқлайдиган ғаройиб ҳодисаларга шахсан ўзим шоҳидман. Биргина мисол. Уни Кибриё опа такрор-такрор ҳикоя қилишдан зерикмасди. Абдулла Қаҳҳор вафотидан сўнг опа учун Дўрмондаги боғ ҳовлисида ёлғиз туриш имкони бўлмай қолади. Абдулла ака учун ниҳоятда азиз бўлган бу йигирма йиллик масканни кимга бериш масаласи жиддий жумбоққа айланади. Унча-мунча одам бу боғ ҳовлига оғиз солишга ботинолмайди. Бир улкан математик академик олим опанинг илтимосига кўра муайян фурсат бу даргоҳда туради. Ўша кезлари опа ҳар куни тушида Абдулла акани қовоғи солиқ, тажанг ҳолда такрор-такрор кўради. Қарангки, ўша олим оиласи ҳам бу ерда ўзларини ноқулай сезиб, ниҳоят, бу хонадонни тарк этишга мажбур бўладилар. Опа хаёлан — руҳан Абдулла ака билан мулоқот чоғида унинг розилигига кўра боғ қўрғонини иккига бўлиб, каттароқ бўлагини адибнинг тўнғич шогирди Саид Аҳмадга, кичикроқ қисмини энг кенжа шогирди Абдуллажонга топширади. Ўша кундан бошлаб опа кечалари тинч ухлайдиган, тушида Абдулла акани ўша таниш боғда оромкурсига суяниб, юзида табассум билан хотиржам ўтирган ҳолда бот-бот кўрадиган бўлади...

Салкам қирқ йилдирки, бу табаррук масканда устоз эҳтиромига жавобан бу икки муносиб шогирднинг ундан-да буюк эҳтироми давом этади, устоз ёққан чироқ ўчмай келади. Бир чеккаси, устоз руҳи мадади туфайли бу икки алломанинг бу йилларда ижодий парвози тобора юксалиб, бетиним шуҳратига шуҳрат қўшилди. Иккалови, қолаверса, устоз руҳига садоқатда улардан қолишмайдиган Озод ака билан Эркинжонлар ҳам Ўзбекистон Қаҳрамони унвонига сазовор бўлдилар.

Ўша тарихий воқеа — машҳур фильмга таклиф этилган, бугун ўзлари ҳам аллақачон устозга айланган барҳаёт шогирдлар орадан қирқ йил ўтиб қўли кўксида таъзим ва эҳтиром ила улуғ устознинг юз йиллик тўйи тараддудида холис хизматга шай бўлиб турибди.

Умарали НОРМАТОВ.

САЛОМАТЛИК ПОЕЗДИ ЖИЗЗАХДА

Ўзбекистон темир йўллари акциядорлик компаниясига қарашли «Саломатлик поезди» мана бир неча кундирки, Жиззах вилоятида аҳолини тиббий кўрикдан ўтказмоқда. Кўрикка келганлар замонавий тиббий ускуналар воситасида текширилиб ташхис қўйилади.

Поездда барча турдаги касалликларни аниқлаш учун қулай имкониятлар мавжуд. Кўрик ўтказилиши текин. «Саломатлик поезди» 18 январдан 30 январгача вилоятнинг Дўстлик тумани вокзалида туриб барча ёшдаги беморларни тиббий кўрикдан ўтказмоқда. Поездда 30 нафар тиббиёт ходими келишган. Уларнинг 20 нафарини олий тоифали малакали врачлар ташкил этади, дейди «Саломатлик поезди» раҳбари Қаҳрамон Умаров.

Ўз мухбиримиз.

Тошкент вилояти Қуйи Чирчиқ тумани марказий шифохонасига қарашли «Отажонов» номли даволаш масканида 80 ўринли 6 та бўлим фаолият юритмоқда.

— Шифохонамизда хизмат қилаётган 9 нафар малакали врач, 55 нафар ҳамширалар беморларнинг соғлиғи ҳақида қайғуришни ўз бурчлари деб билишади, — дейди 30 йиллик иш тажрибасига эга малакали жарроҳ Бегижон Бакиров.

Суратда: даволаш маскани бош шифокори Б.Бакиров ҳамширалар М.Бердиқулова ва К.Абдураимовалар билан.

Хусанбой АВВАЛОВ олган сурат.

Фармон ва ижро

КАСАНАЧИЛИК – ОИЛА БЮДЖЕТИНИ МУСТАҲКАМЛАЙДИ

Республикамизда аҳолининг бандлиги ва даромадлари барқарор ўсишини таъминлашга доир вазифаларни ҳал этишда касаначиликни кенг ривожлантириш, жумладан, унинг йирик саноат корхоналари билан кооперациясини кенгайтиришга устувор аҳамият қаратилмоқда.

Йирик саноат корхоналари билан касаначилар ўртасида кооперация алоқаларининг мустаҳкамланиши оила бюджетини ошириш каби муҳим муаммони ҳал этади. Иш билан банд бўлмаган аҳоли сонини кескин қисқартириш ва уни ишлаб чиқаришга жалб этиш имконини беради. Шунингдек, касаначилар иш стажини ҳисоблаш, уларга пенсия ва ижтимоий суғурта бўйича нафақалар тайинлаш ҳуқуқи таъминланади.

Президентимизнинг «Йирик саноат корхоналари билан касаначиликни ривожлантириш асосидаги ишлаб чиқариш ва хизматлар ўртасида кооперацияни кенгайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонида бу каби масалалар ечими ўз аксини топган.

Пахтакор туманида қарийб 59 минг аҳоли истиқомат қилади. Шундан 27 мингдан зиёди хотин-қизлардир. Улар қайси жабҳада бўлмасин фаол иштироки билан эл-юрт ҳурматига сазовор бўлишаётир. Бугун якка тартибда фаолият кўрсатаётган тадбиркорларнинг 379 нафари, соғлиқни сақлаш тизимида ишлаётганларнинг 548, таълим соҳасида хизмат қилаётганларнинг 658, фермер хўжалиги раҳбарларининг 48, туман кенгаши депутатларининг 6 нафари хотин-қизлар эканлиги ҳам буни тасдиқлаб турибди. Қаерда аёлга нисбатан эътибор, ғамхўрлик кучли бўлса, ўша ерда гўзаллигу орасталик, осойишталик, қут-барака, тараққиёт ва фаровонлик устувор бўлади. Буни пахтакорлик аёлларнинг бугунги турмуши, уларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳаётдаги иштирокидан ҳам билса бўлади. Туманда тадбиркорлик ва ишбилармонликка алоҳида эътибор кўрсатилган. Шулардан бири «Раъно» кичик корхонасидир.

— Мен дастлаб касаначилик йўли билан иш бошлаганман, — дейди корхона раҳбари Раъно Ёқубова. — Аста-секин оёққа туриб олдик. Ҳозир кичик корхонамизда 24 нафар хотин-қиз меҳнат қилаяпти. Улар асосан тикувчилик, зардўзлик билан шуғулланади. Бежирим, ҳам арзон маҳсулотларимизга талаб катта, уларни сўраб келувчилар кўп. Тумандаги 26 та хонадонда биз билан тикувчилик, тўқувчилик, атторлик, ипакчилик каби касаначиликнинг турли шакллари йўлга қўйилган. Бунинг афзаллик томони шундаки, уй шароитида ишлаётган аёлнинг аввало рўзғоридан, фарзандидан кўнгли хотиржам бўлади. Бошқача айтганда, оиласи ёнида оила бюджети даромадларини кўпайтириш имконияти яратиляпти.

Фармонда касаначилик асосида уйда ишлаётган фуқароларга буюртмачилар томонидан хомашё материаллари ва ярим фабрикатлар етказиб бериш ҳамда ишлаб чиқарилган маҳсулотларни сотишни кафолатлашда шароит яратиш кўзда тутилган. Бу касаначилик билан машғул кишилар учун айни муддаодир.

Бўрибой НОРҚУЛОВ,
«Миллий тикланиш» мухбири.

ОАВ ва жамият

Ўзбекистон мустақилликка эришгандан сўнг жаҳон ҳамжамиятига жадал равишда кира бошлади. Эндиликда у ҳар соҳада халқаро андозаларга интилмоқда. Мамлакатимизга «менежмент», «бизнес», «маркетинг» сўзлари каби «паблик рилейшнз» атамаси истиқлолдан кейингина кириб келди. У инглизча атама бўлиб, жамоатчилик билан алоқалар, жамоатчилик билан ишлаш деган маъноларни билдиради. Омма эътиборини бирор ташкилот, корхона ва шахс фаолиятига тортиш, уни муайян бир томонга йўналтириш йўлидаги саъй-ҳаракат бугунги кунда Пи-Ар аталаётган шерикчилик асосидаги ижтимоий-сиёсий тузилманинг айнан ўзидир.

АХБОРОТЛАР ОЛАМИ

«Ахборотлаштириш ва паблик рилейшнз учун сарфланган бир доллар ҳарбий харажатларга сарфланган ўн доллардан қимматроқ», дейишади хорижлик мутахассислар. Ҳақиқатан ҳам, бугунги глобаллашув жараёнида ахборот муҳим аҳамиятга эга. Шу ўринда «паблик рилейшнз» нима, у жамоатчиликка қандай фойда беради, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Ахборот тарқатишнинг бу йўналиши журналистика негизида пайдо бўлди ва у билан алоқадор равишда иш олиб бормоқда. Жамоатчилик билан алоқа қилишнинг энг таъсирчан воситаси матбуот, радио, телевидение ва интернетдир. Оммавий ахборот воситаларининг фаолият кўлами жуда кенг. Лекин унинг энг асосий вазифаси одамларни янги хабар ва маълумотлар, дунёдаги янгиликлардан хабардор қилиб туришдир. ОАВ ҳаётни ёки унинг бирор жабҳасини ёритади, зарур далил ва исботларни эълон қилади. Бироқ кўпинча бирор масала ёки муаммонинг ҳал бўлишида қатнашмайди, бу ишга аралашмайди ёки ўз ҳукмини чиқармайди. Унинг вазифаси — шу масала тўғрисидаги барча ахборот ва маълумотларни тўлиқ баён этишдир. Албатта, давлат сирлари бундан мустасно. «Паблик рилейшнз»нинг вазифаси эса оқимай-томизмай ахборот бериш эмас, балки идора ёки бирон-бир компания, фирма ёки ташкилот билан жамоатчилик ва омма ўртасида самимият ҳамда ишонч асосига қурилган алоқани ўрнатишдир. «Паблик рилейшнз» бевосита бирор ишга аралашади, бирон-бир муаммонинг ҳал бўлишида қатнашади ва бунинг учун унга, янада аниқроқ айтадиган бўлса, пиарменга ҳақ тўланади. Журналистга ахборот узатгани ёки бирон-бир муаммони юзага олиб чиққани учун ҳақ тўланади. «Паблик рилейшнз» хизматларининг 65 фоизи оммавий ахборот воситаларига боғлиқ. Яъни у турли хил мақолалар чоп этиш, радио ва телевидение орқали ҳар хил тадбирлар ўтказиши ҳам керак.

Аслида оммавий ахборот жараёнининг жозибадорлиги бешта техник хусусиятга алоқадордир. Улар сақлаш, узоқ сарҳадларга узатиш имконияти, кўп марта қайта намойиш этиш, ахборот тингловчи аудиториянинг кенглиги ва оммавий ахборот воситаларининг ўзини-ўзи бошқариб туриши кабилардир. Эришилган тажрибалар шуни кўрсатадики, оммавий ахборот воситаларининг «паблик рилейшнз» самарадорлигини оширишдаги ўрни катта, яъни ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир. Биз оммавий ахборот воситалари деганда радио, телевидение ва матбуотни тушунамиз. Улар воқеа-ҳодисаларга ўз хусусиятларидан келиб чиқиб ёндошишади. Тараққий топган дунёда радио энг кўп тарқалган оммавий ахборот воситаси саналади. Шуниси ҳам аҳамиятлики, радио ҳар қандай аудитория учун қулай ахборот воситасидир. Сир эмас, оддийгина радио «қутича» телевизордан ва ҳаттоки газета ёки журналнинг бир йиллик обуна баҳосидан анча арзон туради. Инсон мияси овозли узатилган ахборотни кўпи билан 20 фоизини қабул қилиш ва эслаб қолишга қодир. Радионинг яна бир объектив камчилиги шундаки, радиоэшиттиришни тақрор эшитиш, тинглаш имкони йўқ. Содда қилиб айтганда, радиоэшиттиришнинг тезлиги жиҳатидан узатилаётган ахборотни кейинчалик таҳлил қилиб кўриш ёки бошқалар билан муҳокама этиш мақсадида қоғозга ёзиб олишга кўпинча улгуриш қийин кечади. Радиоэшиттиришларни магнит тасмага ёзиб олиш эса омма орасида кенг тарқалмаган.

Украиналик пиаршунос Г.Почепцов таъкидлаганидек: «Инсонлар газетадагидан кўра телевидение орқали анча кўп нарсаларни кўришлари мумкин. Телеэкранда бериладиган 69 фоиз ахборотлар сўз билан таърифланмайди. Янгиликларнинг овозли таърифланганини 16 фоиз кишилар, фақат тасвир билан таърифланган янгиликларни эса 34 фоиз кишилар эслаб қолишади». Албатта, телевидение ҳам ўзига яраша баъзи объектив камчиликлардан холи эмас. Телевидениеда радиодагидек оперативлик етишмайди — телевизион суратга олиш, кассеталарни транспортда етказиб бериш, монтаж қилиш маълум вақтни талаб этади. Телевидение техник жиҳатдан ҳудудий маънода — катта оралиқ масофалар, табиат қаршиликларида ҳам, молиявий маънода, яъни телевизорларнинг нархи жиҳатидан ҳам аҳоли имкониятларига ҳамиша мос келавермайди.

Газета ахборотни узатишда оперативлик бўйича радиодан устун эмас, телевидение ҳам бу соҳада радионинг олдига туша олмайди. Шунинг учун одатда радио қисқа шаклда бўлса ҳам юз берган воқеа тўғрисида биринчи бўлиб хабар беради. Орадан вақт ўтгач, телевидение унинг айнан қандай юз берганини намойиш этади. Фақат келаси куни, баъзида эса ундан ҳам кечроқ ўқувчи газета олади ва нима учун айнан шу воқеа юз берганини мантиқан изоҳлаб берувчи мақолани ўқийди. Таҳлил қилиш матбуотнинг асосий устунлигидир. Шундай бўлса-да, газетанинг таҳлил қилиш имконияти ҳам баъзи камчиликлардан холи эмас. Ҳар қандай газета эмоционал таъсир кўрсатиш соҳасида радио ва телевидениедан устун эмас. Бироқ матбуотда айтилган сўзга қайта мурожаат этиш, унинг устида ўйлаб кўриш мумкин. Газетани дўстларга ва танишларга ўқишга бериш, кейин ўқилганларни биргаликда муҳокама қилиш, газетадан қирқиб олинган материаллардан тўплам яратиш ҳам мумкин. Газетанинг яна бир муҳим ютуғи обуна алоқасида ўзининг доимий аудиториясига эгалигидир. Бу эса матбуотнинг «ўз» аудиториясига таъсир кўрсатиши доимийлигини таъминлайди.

Теле ва радио ахборотлар тезда эътиборни тортади, бироқ тезда унутилади. Газета ёритган мақола эса хотирада узоқ муддатга сақланиб қолади. Юқоридагиларни инобатга олсак, ОАВнинг ҳамма турлари ҳам камчиликларга эга. Шунинг учун «паблик рилейшнз»ни амалга оширишда битта яғона оммавий ахборот воситасини танлаш ва у билан чегараланиш мумкин эмас, деган хулосага келиш ўринли.

Акбар ЭШМУРОДОВ.

УЯЛИ ТЕЛЕФОНИНГИЗ БОРМИ?

ёки одоб-ахлоқ борасидаги айрим қусурлар ҳақида

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

бир қисми ҳам шу юртда тайёрланади, дунёни ҳамиша лол қолдиради. Алоқа-қибат, салом беришдан тортиб, оиладаги муносабатлар ҳам япон халқида минг йиллар мобайнида ўзгармаган, эҳтимол. Уларнинг ўзига хос ҳалимлиги, маданияти ҳам аллақачон Ғарб кишиларининг эътирофига сазовор бўлгани бор гап. Энг ҳайратланарлиси шундаки, улар шунча ишни қойиллатиб қўйиб ҳам кибрланишни билмайдилар. Юртларига келган хорижликларга қўлларини кўксида тутганларича таъзим қилиб, кутиб оладилар.

Миллий қадриятларимиз неча асрлардан буён ҳамиша ўзга мамлакатлардан келганларнинг ҳавасини келтирадиган юртимизда наҳотки муомала маданияти пасайиб кетган бўлса? Миллий урф-одатларимизни сақлаш, катталарнинг олдида кичикларнинг камроқ сўзлаши, тинглай билиш маҳорати ва ниҳоят, ўзаро муносабатлардаги ахлоқ қоидаларининг унутилаётгани нимани кўрсатади? Балки бу борада ҳам етарли тарғибот ва ташвиқот олиб борилмаётгандир? Биз фарзандларимизга энг замонавий компьютер олиб бериб, ўз бурчимизни аъло даражада бажардик, деб хотиржам бўлиб қолмаяпмизми? «Яхшиликнинг ҳам бир ёмон томони бўлиши мумкин» деган пурҳикмат нақл мағзини бир чақиб кўрсак, зарар бўлмас. Айтайлик, маиший турмушимиздаги асосий ва керакли манбага айланган электр қувватисиз яшашни тасаввур қила олмаймиз, албатта. Бироқ ундан нотўғри фойдаланиш туфайли не-не фалокатлар келиб чиқиши, аксар ҳолларда инсонлар умрига зомин бўлиши ҳам ҳаётда учраб туради-ку. Ҳар нарсанинг меъёрини унутиб қўйсак, оқибати яхшиликка олиб бормаслиги хотиримиздан кўтарилмоқдами? Худди шу каби ҳар қадамда, ишдами ёки ўқишдами, қўлларида уяли телефони бор катта-ю кичикка кўп ҳам аҳамият бермай қўйдик. Бундан бешолти йил аввал эса «фалончининг «сотка»си бор эканми?» дея ҳайратимизни яшира олмас эдик. Энди эса институт ёки коллежда ўқиётган талабалар у ёқда турсин, ҳатто, мактаб ўқувчиларининг қўлларида ҳам ана шундай ихчам телефонлар пайдо бўлганига кўникиб қолдик. Аксарият вақтларида турли тўгаракларга ёки репетитор муаллимларининг кўз ўнгида ҳам бўлиб ўтаётгандир? Одатда уяли алоқа воситасидан илк маротаба фойдаланадиган ҳайдовчиларнинг транспорт воситасини бошқариш чоғида телефондан фойдаланиши таъқиқланди.

Мутахассис шифокорларнинг таъкидлашларича, ҳайдовчи уяли алоқа воситасидан фойдаланган чоғида атрофни кўриш қобилияти сусаяр экан. Демак, ҳукуматимизнинг бу қарори уяли алоқа воситалари билан боғлиқ йўл ҳаракати ҳодисаларини қисқартиради.

Таълим ишларига жиддий эътибор берилаётган юртимиздаги мактаб, коллеж ва институтларда маънавият дарслари алоҳида фан сифатида ўқитилиши амалда жорий этилган. Ана шундай сабоқлар пайтида мавзудан бироз чекинган ҳолатда бўлса-да, телефонда гаплашиш одоби, айниқса, қўл телефонидан қай йўсинда фойдаланиш мумкинлиги ҳақида ҳам тушунча бериб борилса, фойдадан холи бўлмас эди.

Юртимиз кишилари асрлар давомида миллатимизга кўрк бўлиб келаётган одоб-ахлоқ, тарбия, муомала маданиятимизни, миллий қадриятларимизни унутмасликлари лозим. Токи келгуси авлодлар бизни нафақат яратувчан ва бунёдкор, балки ўзига хос маданияти билан дунёга танилган аждод деб фахрлансинлар.

Гулчеҳра ЙЎЛДОШЕВА,
Феруза МИРЗАОЛИМОВА.

Долзарб мавзу

ПАСПОРТИНГИЗ ЖОЙИДАМИ?

Яқинда Тошкент вилояти ички ишлар идоралари жойларда турли кўринишдаги ҳуқуқбузарликларга қарши кураш, унинг олдини олиш, фуқаролар осойишталигини сақлаш, чегараларимиз дахлсизлигини таъминлаш, ҳудудимизга ноқонуний кириб келган чет эл фуқаролари, фуқаролиги бўлмаган шахслар ҳамда паспорт — виза қоидаларини бузиб яшаётганларни аниқлаш, уларга нисбатан қонуний чоралар кўриш мақсадида тадбир ўтказди. Мазкур тадбир бўйича дастлаб режа ишлаб чиқилиб, сўнгра шаҳар, туман ИИБларида ишлар ташкил қилинди.

Бунга 160 нафардан зиёд ходим жалб этилди. Тадбир давомида маҳалла фуқаролар йиғинлар вакиллари, маҳалла посбонлари иштирокида ўқув юртларида, гузар ва маҳаллаларда "Паспортим-фахрим", "Виза тартиби қоидаларини биласизми?" каби мавзуларда учрашувлар ўтказилди. Унда паспорт ҳар бир фуқаронинг миллий ифтихори эканлиги, паспорт қоидаларини бузмаслик лозимлиги уқтирилди.

Тадбир давомида 105 та паспорт-виза тизими бўйича қоидабузарлик ҳолатлари қайд этилди. Шулардан 15 нафар шахс мамлакатимизга визасиз кириб келган. 25 нафари эса виза муддатини ўтказиб юборган. 44 нафар шахс вақтинча рўйхатдан ўтмаган. 6 нафар фуқаро эса шахсини тасдиқловчи ҳужжатсиз эканлиги аниқланди. 15 нафари эса яшаш гувоҳномасининг амал қилиш муддати ўтиб кетса ҳам хотиржам юраверган.

Масалан, фуқаролиги бўлмаган Г.Байназарова ва МДҲ фуқароси С.Лосева Ўзбекистон Республикасида доимий яшаш гувоҳномаси муддатини ўз вақтида узайтирмаганлиги сабабли уларнинг ҳар бирига энг кам ойлик маоши миқдорида жарима солинди. Паспорт тизими қоидаларининг назорати бўйича ўтказилаётган тадбир давомида Олмалиқ шаҳрида доимий яшовчи 1964 йилда туғилган Х. Жорлохов ўз уйида фуқаролиги бўлмаган шахслар — акаси ва келинойисини вақтинчалик рўйхатдан ўтказмасдан яшашларига йўл қўйганлиги аниқланиб, уларнинг ҳар бири 40 000 сўмдан жаримага тортилди.

Ахир, халқимизда "Бугунги ишни эртага қўйма", деган гап бор-ку, қолаверса, вақтида амалга оширилмаган ҳар қандай иш ҳамёнга зиён келтириши аниқ. Бу юртдошларимизни ҳушёр бўлишга ундаса ажабмас.

Тадбир давомида аниқланган 56 та қоидабузарлик ҳолатлари бўйича жами 695520 сўм жарима ундирилди. 30 нафар МДҲ фуқаролари республикамиз ҳудудидан чиқариб юборилди, шахсини тасдиқловчи ҳужжати бўлмаган шахслар эса реабилитация марказига жойлаштирилди.

Шерали АНВАРОВ,
Тошкент вилояти ИИБ Матбуот маркази катта инспектори, капитан.

Адибахон ҒАЙРАТ қизи,
журналист.

2007 йил — Ижтимоий ҳимоя йили

ФАРОВОН ҲАЁТ ГАРОВИ

Мамлакатимизда аҳолининг ижтимоий муҳофазаси имкониятларини амалга ошириш ҳамда унинг ижросини назорат қилиш мақсадида кўплаб ҳужжатлар қабул қилинган. Президентимизнинг "2007-2010 йилларда ёлғиз кексалар, пенсионер ва ногиронларни аниқ ижтимоий муҳофаза қилиш ва уларга ижтимоий хизмат кўрсатишни янада кучайтириш чора-табирлари Дастури тўғрисида"ги Қарори ҳам ана шу мақсадни кўзлаб қилинган эзгу ишдир. Ундан кўзланган асосий мақсад аҳолининг ижтимоий таъминотга бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш, ижтимоий хизмат кўрсатишни такомиллаштириш орқали уларнинг муҳофазасини янада кафолатлашдан иборатдир.

Бу дастур тўрт йил давомида амалга оширилиши лозим бўлган аниқ мақсадларни — ўттизга яқин тадбирни ўз ичига қамраб олади. Хусусан, ижтимоий хизмат кўрсатиш тизимини кучайтириш бўйича ёлғизларга реабилитация техник воситалари, яъни ногиронлик аравачалари, эшитиш мосламалари, ҳасса, қўлтиқтаёқлар ва бошқа керакли буюмларни бериш, ижара пунктларини ташкил этиш мўлжалланган. Бу эзгу тадбир мавжуд эҳтиёжларга қараб республикамизнинг 136 туманида амалга оширилади. Аҳамиятли томони шундаки, айрим хонадонлар реабилитация техник воситаларини оилавий бюджетдаги тақчилликлар туфайли ололмасликлари мумкин. Ана шундай ҳолатда ижара пунктлари уларнинг оғирини енгил қилади. Бу эса ўз навбатида амалга оширилаётган ишларнинг самарасини янада оширади ва аҳолининг ижтимоий муҳофазасини таъминлашга хизмат қилади.

Конституциямиз фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муайян тизимга солиб, кафолатлаб берадиган юридик ҳужжатдир. "Ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шароитларида ишлаш ва қонунда кўрсатилган тартибда ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эгадир. Суд ҳукми билан тайинланган жазони ўташ тартибидан ёки қонунда кўрсатилган бошқа ҳоллардан ташқари мажбурий меҳнат тақиқланади", дейилади Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 37-моддасида. Энг аввало, бир жиҳатга эътибор бериш керакки, бугунги кунда меҳнат қилиш бурч эмас, ҳуқуқий аҳамият касб этаётир. Ушбу қоида Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларациясининг 23-моддасига тўла мос келади. Миллий қонунчилик тизимимиздаги бир қатор қонун ҳужжатлари — Меҳнат кодекси, Аҳолини иш билан таъминлаш, Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларда янада тўлдирилган. Жорий қонунчиликка кўра, барча фуқаролар меҳнат ҳуқуқларига эга бўлиш ва улардан фойдаланишда тенг имкониятга эгадирлар. Жинси, ёши, ирқи, миллати, тили, ижтимоий келиб чиқиши, мулкий ҳолати ва мансаб, мавқеи, динга бўлган муносабати, эътиқоди, жамоат бирлашмаларига мансублиги, шунингдек, ходимларнинг ишчанлик хусусиятларига ва улар меҳнатининг натижаларига алоқадор бўлмаган бошқа жиҳатларга қараб меҳнатга оид муносабатлар соҳасида ҳар қандай чеклашларга ёки имтиёзлар белгилашга йўл қўйилмайди. Меҳнат соҳасида меҳнатнинг муайян турига хос бўлган талаблар ёки давлатнинг юқорироқ ижтимоий муҳофазага муҳтож бўлган шахслар тўғрисидаги алоҳида ғамхўрлиги билан боғлиқ фарқлашлар камситиш деб ҳисобланмайди. Шуни ҳам эслатиб ўтиш лозимки, унумли ва ижодий меҳнат қилишга бўлган ўз қобилиятларини тасарруф этиш ва қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган ҳар қандай фаолият билан шуғулланиш ҳар кимнинг мутлоқ ҳуқуқидир. Ихтиёрий равишда иш билан банд бўлмаслик жавобгарликка тортиш учун асос бўлмайди.

"Ҳар ким қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, шунингдек, боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда ижтимоий таъминот олиш ҳуқуқига эга", дейилади ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 39-моддасида.

Қариганда, меҳнат лаёқатини йўқотганда, шунингдек, боқувчисидан маҳрум бўлганда ва қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда олиш мумкин бўлган пенсиялар турлари ва уларни олиш шартлари Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексида тўлиқ белгилаб қўйилган. Мазкур қонун ҳужжатида ёшга доир, ногиронлик ва боқувчисини йўқотганлик пенсиялари кимларга нисбатан берилиши ва уни олиш тартиби кўрсатиб ўтилган бўлиб, энг муҳими Ўзбекистон Республикасининг Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисидаги қонунига мувофиқ тўланадиган пенсияларга солиқ солинмайди, дейилади. Бу ногирон ва қариялар аҳволини яхшилашга доир қилинган ижобий қадамлардан биридир. Ҳаётдаги бирдан-бир бахт бу доимо олға интилишимиздир, деган экан буюк мутафаккир Эмиль Золя. Ижтимоий соҳадаги ислоҳотлар эса бизнинг ҳуқуқий фуқаролик жамияти сари ташланган олға қадамимиздир.

Иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлар инсон ҳуқуқларининг таркибий қисми бўлиб, уни амалга ошириш ҳар бир шахснинг ўзига боғлиқ. Ижтимоий ҳуқуқлар кундалик яшаш шароитларида энг кўп фойдаланиладиган ҳуқуқлардир. Ҳар қандай шароитда ҳам аҳолини иш билан таъминлаш муҳим ўринда туради. Кадрларни иш билан таъминлашда танлов жараёнини юзага келтириш керак. Шу орқали малакали, ўзига юкланган вазифа юзасидан масъулиятни ҳис қиладиган номзодларни ишга жойлаштириш, аҳолининг яшаш шароитини яхшилаш ишсизликка барҳам беришда биринчи ўринда турадиган вазифалардандир. Иш ўринларини кўпайтириш, яъни қўшма корхоналар ташкил этиш орқали аҳолини уларга жалб қилиш ёки чет элда муддатли иш ўринларини яратиш ва уларга маҳаллий идоралардан ишсиз сифатида рўйхатга олинган фуқароларни юбориш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Шунингдек, меҳнатга лаёқатсиз кишилар, қариялар, ногиронларни ижтимоий ҳимоялашда маҳаллий бошқарув идоралари ҳамда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ролини ошириш зарур.

Бу борада қилинадиган ишлар кўлами жуда кенг. Энг муҳими, уларни босқичма-босқич амалга ошириш талаб этилади. Зеро, кучли ижтимоий ҳимоя фаровон ҳаёт гаровидир.

Элёрбек АБДУМУРОДОВ,
Тошкент давлат юридик институти талабаси.

Мерос касб

Тошкент шаҳрининг Шайхонтоҳур туманида истиқомат қилувчи қўли гул уста Боқижон Султоновга сандиқчилик касби отасидан мерос.

— Ҳунармандлар сулоласининг тўртинчи авлодиман, — дейди уста. — Ҳозирда отамдан ўрганган касбимнинг сир-асрорларини шогирдларимга ҳам ўргатмоқдаман.

Суратда: уста Боқижон Султонов шогирди билан.

Азамат АҲМАД олган сурат.

Саломатлик сирлари

ТЎҒРИ ОВҚАТЛАНИШДА ГАП КЎП

Ўтган асрнинг саксонинчи йиллари охирлари эди. «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасида ишлардим. Бир куни Қашқадарё вилоятининг Китоб туманидан шикоят келди. Унда бир ёш аёл врачларнинг масъулиятсизлиги туфайли чақалоғи нобуд бўлганини куюниб ёзганди. Шу хат туфайли хизмат сафарига жўнадим. Бориб чақалоқнинг нобуд бўлиш сабабларини ўргандим, врачлар, бошқа мутахассислар билан суҳбатлашдим. Маълум бўлишича, онанинг қамқонлиги туфайли бола хаста туғилган ва вафот этган. Ўшанда туман марказий касалхонаси туғруқхонаси мудири менга бир аянчли фактни айтиб қолди: туман аёлларининг салкам 70 фоизи анемия хасталигига чалинган экан.

— Мутахассислар анемияни экологиянинг бузилиши билан боғлашади, — деди мудир. — Лекин бу нотўғри фикр. Ахир, Китоб экологик жиҳатдан республикадаги энг тоза туман-ку. Тоғда яшайдиган аёлларнинг ҳам 65-70 фоизи камқон.

Тўғриси, мудирнинг гапи мени бироз ўйлантириб қўйди. Сафардан қайтгач, врачлар билан суҳбатлашдим, нима учун камқон беморлар Ўзбекистонда бунча кўп эканлиги билан қизикдим. Лекин ҳеч кимдан аниқ жавоб олмадим.

Мана, шундан буён орадан 15 йилдан кўпроқ вақт ўтди. Ўтган йили Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳамда «Ўздонмаҳсулот» компанияси кўмагида ЮНИСЕФнинг мамлакатимиздаги ваколатхонаси ва Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмаси Унни бойитиш миллий дастури доирасида семинар ўтказди. Мен ҳам ўша тадбирда иштирок этдим. Қарангки, шу ерда бундан 15 йиллар олдин пайдо бўлган саволга жавоб топдим. Семинарда иштирок этган мутахассислар, Марказий Осиё республикаларида анемия билан оғриган беморлар кўплигининг асосий сабабларидан бири, аҳолининг чой ичиш маданиятига амал қилмаслиги эканлигини таъкидлашди.

— Камқонлик инсон организмида темир моддаси етишмаслигидан келиб чиқади, — дейди Гематалогия ва қон қуйиш илмий текшириш институти қошидаги Камқонлик маркази раҳбари, Соғлиқни сақлаш вазирлиги болалар бош гематологи Дилором Сулаймонова. — Темирни организм озиқ-овқатлардан олади. Юртимизда етиштириладиган барча маҳсулотлар темирга бой. Лекин шундай бўлса-да, камқонлар кўп. Бу муаммога илгари унчалик эътибор берилмаган. Фақат 1996 йилда чет эллик мутахассислар масалани жиддий ўрганиб чиқдилар ва Марказий Осиёда яшовчи халқларда анемия хасталигининг кўп учрашига чой сабабчи деган хулосага келишди.

Халқимиз, ҳақиқатан ҳам, чой ичишни яхши кўради. Лекин мутахассисларнинг қайд этишича, чойда озиқ-овқатлар таркибидаги темирнинг организмга сингишига халақит берадиган танин моддаси бор. Овқатланиш жараёнида чой ичсангиз, гўшт маҳсулотларидаги темирнинг 5-40 фоизи, бошқа маҳсулотлардаги темирнинг 70-100 фоизи организмга сингмас экан. Чойдан ташқари кофе, какао ҳам шундай хусусиятга эга.

Бу гап билан мен чой ичмаслик керак, демоқчи эмасман. Чой таркибида фойдали элементлар кўп. Лекин уни, шу билан бирга кофе ва какоани ҳам меъёрида, энг асосийси, вақтида ичган маъқул. Масалан, олимлар бу ичимликларни овқатланиб бўлгандан сўнг 30-40 дақиқа ўтгач ичишни тавсия этишади. Мен ўрганиб кўрдим, Ҳиндистон ёки Грузиядек чой етиштирувчи мамлакатларда аҳоли чойни жуда кам истеъмол қилар экан. Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти 3 ёшгача бўлган болаларга чой беришни мутлақо тақиқлаган. Чунки бола организми чойга мутлақо муҳтож эмас. Бундан ташқари, чой таркибида кофеин моддаси бор. Болани чойга ўргатиб қўйиш яхши оқибатларга олиб келмайди.

Айримлар чойни бизнинг миллий ичимлигимиз дейишади. Аслида ундай эмас. Чой бизга Буюк Ипак йўли орқали кириб келган. Четдан келтирилгани учун қиммат бўлган. Аҳоли, асосан, қайноқ сув, далачой, ялпиз, кийик ўт, турли мевалар баргларини дамлаб ичган. Масалан, беҳининг баргидан жуда ёқимли ичимлик дамлаш мумкин.

Мутахассислар камқонликнинг олдини олишда тўғри овқатланишнинг аҳамияти катта эканлигини кўп таъкидлашади. Масалан, дуккакли ўсимликлар — мош, ловия, нўхат темир моддасига жуда бой. Улар бемалол гўшт ўрнини боса олади. Ота-боболаримиз буни яхши билишган, дуккакли ўсимликлар мевалари-ни кўп истеъмол қилишган.

Дон маҳсулотлари эса нафақат темирга, балки оқсилга ҳам бой. Бундан ташқари, кўкатлар, мева ва сабзавотлар, қуруқ мевалларни ҳам тез-тез истеъмол қилиб туриш лозим. Яна бир гап. Аёлларимиз турли мевалардан мураббо ва консервалар тайёрлашни хуш кўришади. Лекин врачлар маҳсулотларни иложи борича қайнатмасдан истеъмол қилишни тавсия этишади. Чунки маҳсулот қайнатилганда ундаги фойдали витаминлар нобуд бўлади. Шунинг учун мевақоқи, қуруқ мева, шунингдек, ачитқилар — қатиқ, сузма, қимиз кўпроқ фойдали.

Гап овқатланиш ҳақида кетганда, яна бир гапни қайд этишни истардим. Ҳеч кимга сир эмас, болаларимиз шакар чой ичишни, умуман ширинликни яхши кўради. Лекин Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти тавсиясида уч ёшгача бўлган болаларга шакар бериш мумкин эмаслиги айтилган. Врачларнинг таъкидлашича, шакар организмга вақтинча энергия беради. Ёш бола энергияга муҳтож эмас. Шакар тишнинг чиришига, қандли диабет, аллергия каби касалликларнинг келиб чиқишига сабабчи бўлади. Бундан ташқари, иштаҳани бўғади, гижжани кўпайтиради. Бундан келиб чиқадиган хулоса шуки, ҳар бир одам овқат истеъмол қилишдан олдин нима еяпман, унинг организмимга қандай фойдаси бор деб, ўзига савол бериб кўриши лозим.

Мамлакатимизда 2004 йилдан бошлаб Унни бойитиш бўйича миллий дастур амалга оширила бошланди, биз ҳар куни истеъмол қилаётган ун инсон организми учун зарур бўлган темир ва бошқа фойдали элементлар билан бойитилаяпти. Бугунги кунда бу иш барча вилоятларда йўлга қўйилди. Бир сўз билан айтганда, юртимизда анемиядек хатарли касалликни камайтириш йўлида улкан ишлар амалга оширилмоқда. Аҳоли ўртасида тўғри овқатланиш маданиятини янада юксалтириш эса, бошланган бу хайрли ишнинг янаям самаралироқ натижа беришини таъминлайди.

Беккул ЭГАМҚУЛОВ.

Ўзбек феъли

САВОБ

Нафиса хола белига фартук тутиб олганча ошхонада овқат пишириш билан банд. У киши ўзи шунақа, бўш қолди дегунча бир нималарни ўйлаб топади. Назарида пазандаликда унга етадигани йўқ. Тайёр бўлган ошни кавларкан, қилган ишидан қувониб, худди ёш боладек ўзига-ўзи кулимсиради. "Ўлдирса ҳам, ош ўлдирсин", деганларича бор-да, ширин чиққанга ўхшайди. Роҳатой хола худди шунақасини, чойхона паловни ёқтиради. У косага овқат сузаркан, набирасини чақирди.

— Фаррух, Фар-р-у-х.

— Лаббай, бувижон, ҳозир.

Ичкаридан Фаррухнинг овози эшитилди.

— Дарсингни тайёрлаб бўлдингми?

— Ҳа, қушларимга овқат берайётгандим.

— Қўлингни ювгин-да, бу ёққа қара.

Фаррух югуриб ошхонага кирди.

— Яна овқат олиб чиқиш керакми? — сўради эринчоқлик билан.

— Ҳа, болам, манави овқат билан иссиққина сомсани олгин-да, Роҳатой холангникига ташлаб чиққин. Бир ўзлари ҳеч нарса емай ўтиргандирлар. Хоҳласанг, холанг билан овқатланақол, иккингизга етадиган қилиб суздим.

— Бувижон, нега доим шу қўшнимизга овқат олиб чиқамиз, ўзлари пиширолмайдиларми? — сўради Фаррух.

— Нега пиширолмас эканлар, илгари холанг сени ширин-ширин овқатлар билан меҳмон қилардилар, унда жуда ёш эдинг, эсингда йўқдир-да.

— Илгари пиширган бўлсалар нега ҳозир ўзлари овқат тайёрламайдилар?

— Ҳозир холангнинг тоблари йўқ. Ундан кейин ўзлари ёлғиз яшаганлари учун ҳеч нарса тайёрлагилари ҳам, егилари ҳам келмайди, сен олиб чиқсанг хурсанд бўладилар, биласан-ку сени яхши кўришларини. Холангнинг дуоларини олсанг, кам бўлмайсан, савоб бўлади, ўғлим. Энди борақол, овқат совимасин, — деди Нафиса хола.

(Давоми 4-бетда).

Китобингизни ўқидим

МЕҲР ТУТИБ ТУРАР ДУНЁНИ

ёки ёзувчи Тилаволди Жўраевнинг «Бозор дунё» романи ҳақида мулоҳазалар

«...романнинг фазилатлари ва албатта, ундаги баъзи жузъий камчиликлар ҳақида яна мулоҳаза билдириш мумкин. Шунинг учун мен мулоҳазаларимга шу ерда нуқта қўйиб, Сизни ўйлашга, мунозарага чақираман. Балки менга ёки ёзувчига айтадиган гапларингиз бордир? Эҳтимол, бизнинг айрим мулоҳазаларимизга қўшилмассиз? Марҳамат!»

Ҳурматли устоз Йўлдошали Солижонов!

Мен юқоридаги жумларни Сизнинг «Бозор дунё» романига ёзган «Чала тақдирлар драмаси» сарлавҳали сўз бошингизнинг охирги бандидан кўчириб олдим. «Балки менга ёки ёзувчига айтадиган гапларингиз бордир», — деганингиз учун аввало Сизга мурожаат қиляпман.

Биз Сизни адабиётимизнинг билимдони, ҳатто сўз боши мавзусида ҳам тадқиқот ўтказган, адабиётимизнинг энг нуфузли газетасида бу ҳақда каттагина мақола эълон қилган зукко адабиётшунос олим сифатида ҳурмат қиламиз. Сиз ўз сўз бошингизда асарни жуда холис баҳолагансиз ва уни яхши таҳлил қилиб бергансиз. Ундан олим ва ижодкорнинг нафаси шундоққина уфуриб турибди. Фақат ўзингиз ҳам эътироф этганингиздек, у бир оз чўзилиб кетган — етти саҳифали сўз бошининг деярли ярми асар воқеалари баёнига бағишланган.

Энди ёзувчига айтадиган гапларимизни айтишга киришсак. Мулоҳазаларимизни билдиришга қулай бўлиши ва энг муҳими, ҳамма саъй-ҳаракатларимиз алалоқибат уларга қаратилганлиги учун нутқимизни «китобхон»га қаратишни маъқул топдик.

Ҳурматли китобхон! Мен «Бозор дунё» романи муаллифини аввал Фарғона давлат университетида, кейин «Фарғона» нашриётида бирга ишлаган, унчамунча иссиқ-совуқ кунларни биргаликда бошдан кечирган киши сифатида яхши биламан, деб юрар эдим. Аммо одамни, айниқса, серқирра истеъдодни қанча кўп бирга бўлсанг ҳам тўлиқ биламан, деб айтиб бўлмас экан. «Бозор дунё»ни ўқиганимдан кейин бунга яна бир карра амин бўлдим.

Бир қарашда юрагида гап сақламайдигандай, анча-мунча гапларини файзли суҳбатлари-ю оҳанрабо қўшиқлари, қолаверса, ихчам-ихчам насрий асарлари орқали айтиб оладигандай туюладиган Тилаволди Жўраевнинг қалбида романларга сиғмайдиган армонлари, дарду ўйлари борлигига, рости, қойил қолдим.

Аслида катта истеъдод эгалари одамларни доим қойил қолдириб яшайди. Жумладан, Тилаволди Жўраев илгари ҳам бизни кўп қойил қолдирган. Ўрни келганда уларнинг айримларини эслаб ўтишга тўғри келади. Саксонинчи йилларнинг ўрталарида бир тўйдан қайтаётиб ҳол-аҳвол сўраш ниятида уйларига кирганимизда вақт алламаҳал бўлганига қарамай, Тилаволди ака ёзув машинкасини чиқиллатиб ўтирган экан. Машинкадаги қоғоз саҳифасига қарадим — 189! «Тўйма-тўй юравермай ишлаш керак, Сиддиқ Мўмин!», — деб қўйдим ичимда унга қойил қолиб. Ўшанда Тилаволди акани на олим, на ёзувчи сифатида ҳеч ким билмас эди. Бугун эса олим, таржимон, ёзувчи сифатида элга танилди.

«Қишлоқликлар» ҳикоялар тўпламини ўқиганимда, Ж.Жойс ҳақидаги илмий рисоласини мутолаа қилганимда, ишдаги қаттиққўллик ва талабчанликларини, кўрганимда бундай қойил қолишлар кўп такрорланган.

«Бозор дунё»нинг жуда кўп саҳифаларини кўзимда ёш билан ўқидим. Аниқ биламанки, адибнинг ўзи ҳам бу саҳифаларни йиғламасдан ёза олмаган. Юртига, Ватанига нисбатан чексиз муҳаббати бўлмаган одам қўлига қалам ушламайди. Айниқса, бундай ижтимоий мавзудаги катта романни ёзиш учун қаламкашнинг қалби армонга, юраги улкан меҳрга тўла бўлиши керак. Дарвоқе, романнинг бош мавзуси ҳам шу. Айнан мана шу меҳрга — оналик меҳрига ташналик ҳиссини қондириш иштиёқи Нозимани билиб туриб тиконни босишга, қалтис йўлга қадам қўйишга мажбур этди. Бироқ бу у ўйлаганчалик осон кўчмади — Мансур билан Нозима ўн уч йиллик турмушларида фарзанд кўрмасалар ҳам ўртадаги ўзаро инсоний меҳр уларни боғлаб турган эди. Аммо бу меҳр ришталарини Каниза узиб ташлади. Натижада Нозима жуда кўп уқубатли кунларни бошидан кечирди. Ҳатто бир неча бор ўз жонига қасд қилишга ҳам уриниб кўрди. Бироқ уни яна оддий инсоний меҳр, кейинги ҳаёт йўлида унга тақдир рўбарў қилган Қодир Алиевичга ўхшаган софдил инсонлар ўлимдан сақлаб қолди. Айнан мана шу туйғу туфайли у ҳатто ҳомиладор бўлди. Бу ҳодиса асарда эзгуликнинг ёвузлик устидан тўла ғалабаси сифатида гавдаланади.

Ҳақиқий роман ижодкор ҳар томонлама етуклик пиллапоясига кўтарилгандагина дунёга келади. Зеро, у тажриба, билим ва маҳорат маҳсулидир. Шундагина у воқеаларнинг шунчаки баёни, қуруқ ифодаси бўлиб қолмайди. Шу жиҳатдан олиб қараганда «Бозор дунё»ни баркамол бадиий асар даражасига олиб чиққан қуйидаги усул ва воситаларни алоҳида таъкидлашга тўғри келади.

Аввало асар сюжет ва композицияси жуда мукаммал қурилганлигини эътироф этиш лозим. Оддийгина бозор тасвири (пролог)дан бошланган воқеалар аста-секин ривожланиб, конфликт, тугун ва кульминацияга кўтарилади ва охирида ечим — ёвузликнинг инқирози, эзгуликнинг ғалабаси билан тугайди. Бундай якундан китобхон тўлиқ қониқиш ҳосил қилади. Қалбида курашчанлик, яхшиликнинг ғалабасига бўлган ишонч туйғуси кучаяди, ҳаётга, яшашга бўлган иштиёқи ортади. Демак, роман ғоявий-сиёсий жиҳатдан бадиий асар зиммасига қўйиладиган талабларга тўла жавоб беради.

Асарнинг энг муҳим ютуқларидан бири унинг халқчил, ҳаётийлигидир. Унда шаҳар ва қишлоқ одамлари ўз жинси, касби, мавқеи даражасида гапиради. Китоб саҳифаларида «жой талашиб ёхуд дафъатан кириб қолган нотавон деҳқоннинг қопини тортиб жиққамушт бўлаётган овози ўткир, оғзи шалоқ бозорчи хотинлар»нинг ёқимсиз товушлари ҳам, ҳар қандай одам билан имтиҳон топшираётган талаба билан гаплашаётгандай муомала қиладиган кекса профессорнинг вазмин, шикаста овози ҳам эшитилиб туради. Ўз касби, машғулоти, феъл-атворидан келиб чиқиб Ҳайдар нати, Хатча чевар, Патти олакўз, Бабат каби лақабларни олган қишлоқ одамлари «келдимта», «ома» (аммо ўрнида), «чиқалларми?» каби Фарғона вилояти қишлоқ шеваларида, «музикални сентр» каби сўзлашув нутқига хос оҳангда гаплашса, бутун ҳаётини илм-фанга бағишлаган Наби Мусаевич нутқида «Анхел», «Венесуэла», «ҳурфикрлик», «экстремизм», «Рим цивилизацияси» каби сўз ва атамалар учрайди, ўз билими, тажрибаси туфайли катта ишларга қодир бўлган Қодир Алиевич эса раҳбарга хос салобат билан, самимий гапиради. Персонажлар нутқида «ахзон» («кулбаи ахзонимиз»), «ифшо», «берч», «лош», «сўз қичади» каби унутилиб бораётган сўз ва иборалар ҳам қўлланиладики, булар ёзувчининг халқ тилини жуда яхши билишидан далолат беради.

Асар айрим мулоҳазали, баҳсталаб фикрлардан ҳам холи эмас, албатта. Жумладан, роман мавзуси, яъни дунёнинг бозорга ўхшашлиги меъёридан ортиқ — ўнга яқин ўринда (10, 124, 155, 161, 163, 184, 404, 446-саҳифаларда) деярли бир хил мазмунда таъкидланади. Миллион-миллион пулларни топишга ақли етадиган, тадбиркорликда устаси фаранг бўлган Мансур баъзи саҳифаларда (масалан, 130-) жуда содда қилиб тасвирланганки, бунга ўқувчининг ишончиси келмайди. Айрим ўринларда персонажлар ўзлари мансуб бўлган шевада сўзламайди. «Мояна», «фаррош», «қилиб эдим», «келаётибмидингиз», «яхшидурсизки», «гўшт мол» каби жумлалар персонажлар нутқидаги табиийликка соя солиб қўйган. Асарда «Нозимани эҳтиётлаб, ўзи қизиққан нарсаларни сўрар, ҳушёрлик билан суҳбатдоши туйғуларини эҳтиётлар, кўпроқ унинг гапиришини... истарди» каби таҳрирталаб жумлалар, имловий («бир оз» ҳамма жойда қўшиб ёзилган), ишоравий хатолар ҳам учрайдики, бу каби камчилик ва нуқсонларга кейинги нашрларда албатта эътибор қаратилади, деб ўйлаймиз.

Азиз китобхон! Бу каби жузъий камчиликлар бадиий асарнинг умумий мазмунига кучли таъсир қилмайди. Энг муҳими, уни яхши ният билан ўқиб чиқсангиз, қалбингиз умид ва ишончга, ўзингиз кўпдан бери қидириб юрган меҳру муҳаббатга тўлади ва асарнинг бош қаҳрамонларидан бири бўлган Нозимага қўшилиб, қуйидаги жумларни баралла айта бошлайсиз:

«Бойлик берма,
майли, меҳр бер...
Ҳар кимнинг битта
ишонгани бўлсин...
Дунёни фақат меҳр
асрайди, холос...»

Сиддиқ МЎМИН,
филология фанлари доктори.

САВОБ

(Давоми. Бошланиши 3-бетда).

Фаррух эринибгина қўшни ҳовлига чиқиб кетди.

Нафиса хола эса ўғлининг орқасидан қараганча хаёлга ботди.

Ёшлигида Роҳатой хола жуда чиройли, устига-устак ақлли эди. Синфдошлари орасида аълога ўқир эди. Ота-онасининг розилигисиз севган йигити билан турмуш қурди. Озроқ вақт ўтиб ота-оналари уларни кечиришди. Роҳатой хола Бахтиёр ака билан жуда бахтиёр яшашарди. Аммо бу бахтиёрлик узоққа чўзилмади. Сабаби, фарзандсизлик уларни қийнарди. Бормаган шифокори, қўлламаган гиёҳлари қолмади. Ҳеч бири фойда бермади. Роҳатой хола буни ота-онасининг дилини оғритгани учун ўзига берилган жазо дея қабул қилди.

Охири эр-хотин шундай яшашга ҳам кўникишди. Ёшлари ўтгач бир-бирларига анча суяниб қолишганди. Икки йил аввал Бахтиёр ака вафот этиб, Роҳатой хола ўзини бутунлай йўқотиб қўйди. Кўнглига ҳеч нарса сиғмайди. Бир ўзи шифтга термулганча ётаверади.

Яхшиям шу набирам бор, — ўйлади Нафиса хола. Барака топсин Фаррухим. Холасини кўнглини олади, ишқилиб.

Унинг хаёлини Фаррухнинг овози бўлди.

— Ойижон, сизга айтгани кирдим. Холамнинг ёнларига чиқсам, улар яхши кўрадиган ёғоч стуллари бор эди-ку, ўша синиб қопти. Шуни тўғрилаб берай дегандим, болғачамни олгани чиқувдим, уйга кечроқ қайтаман. Ўзингиз овқатланаверинг, мен холам билан овқатландим. Кейинчи, ишимни тугатганимдан сўнг, уларга китоб ўқиб бермоқчиман.

— Майли болам, майли. Холангни ёнларида бўлсанг майли. Уларга фойданг тегса мен ҳам хурсанд бўламан. Дуоларини олсанг бўлгани. Дуода гап кўп, болам...

Нафиса хола хаёлга ботганча уйга кириб ўз ишларига шўнғиб кетди.

Адибахон ҒАЙРАТ қизи.

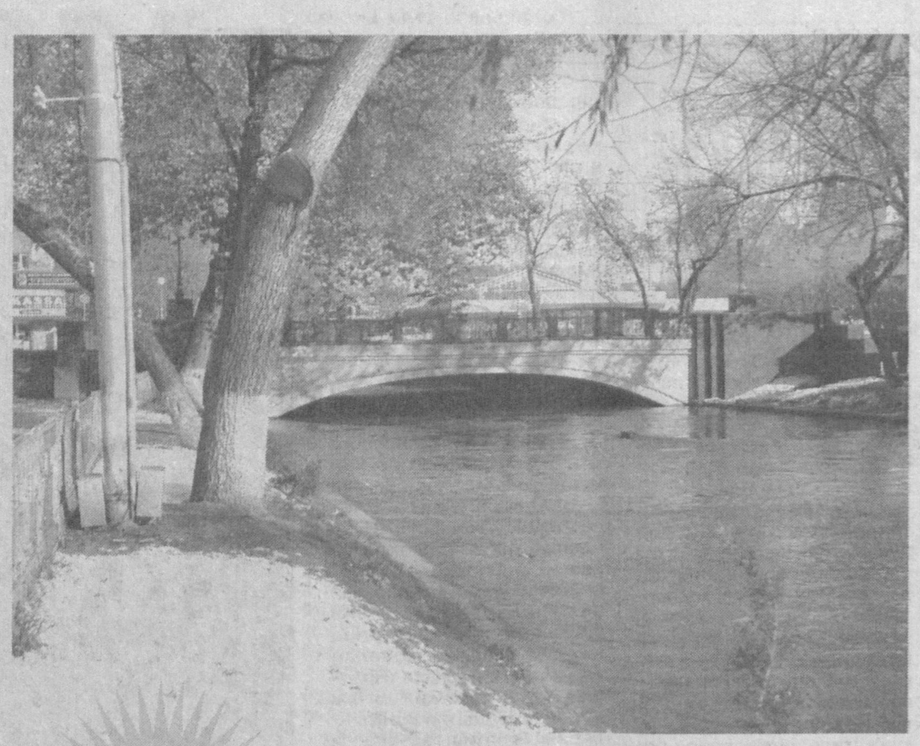

Қишнинг суви сокин оқади...
Азамат АҲМАД олган сурат.

ЯЛТ ЭТГАН ФИКРЛАР

ҲАММАСИ ҲАЁТ ҲАҚИДА

Агар сиз ҳаётга кулиб боқсангиз ҳаёт асло сизга хўмрайиб жавоб қайтармайди.

* * *

Ўтган дақиқаларни ўйлаб азоб чекиш бу ҳали олдинда турган ютуқларни бой беришдир.

* * *

Шоирлар ақлан соғлом, қалбан тирик инсонлардир.

* * *

Меҳр — дунёдаги ягона ва бебаҳо бойлик.

* * *

Фақат ширин сўз, фақат муҳаббат ҳамда эзгу амал барчамизнинг хулқ-атворимизга сингиши керак бўлган хислатлардир.

* * *

Осон эришилган нарса қадрсиздир.

* * *

Мақтов бизни ўзига мафтун этгани ҳолда чўктириши мумкин.

* * *

Лозим бўлганда сукут сақлаш, лозимида тошқин сойга дўниш, бу ҳаётга мослашиб яшамоқ ҳисобланади.

* * *

Руҳий осойишталикка эришиш, бу хазинани қўлга киритишга ўхшайди.

* * *

Қайсики, муаммонинг ечимини тополмаётган экансан, ўз-ўзингни азобга солишинг икки карра ютқазишга тенг. Бундай вазиятда ушбу муаммони вақт ҳукмига топшириб жимгина кутган маъқул.

* * *

Умидсизланиш ўзингни бахтсиз ҳис қилиш учун биринчи қадамдир.

* * *

Айтилган сўз бу рост сўз дегани эмас. Кўпинча айтилган сўз сўзлаётган кишининг манфаатига хизмат қилади.

* * *

Дунёда режасиз ҳаракат йўқ. Фақат яроқли ва яроқсиз режалар бор холос.

* * *

Ҳаётни севмаслик кўп нарсага қўл силташга олиб келади. Бунақа лоқайдлик инсонни нафақат ҳаётдан ортда қолдиради балки, тубанлик сари етаклайди.

* * *

Адолатли бўлиш бу кишилар томонидан содир этилган ҳолатлар, хатти ҳаракатларни тўғри талқин этиб хулосага келиш ҳисобланади.

* * *

Аждарҳо комидаги кишиларни кўрганмисиз? Дунё (ҳаёт) ҳам аждар кабидир. Ҳўш, уни қандай енгиш мумкин? Агар эртаклардагидек аввало кўзига найза санчиш лозим десангиз у ҳолда бу дунёнинг кўзи нафсдир.

* * *

Кимдир кимнингдир кўмагига эҳтиёж сезар экан у ҳам ўз навбатида у кишининг ҳеч бўлмаганда битта корига ярай билмоғи лозим.

Нуржаҳонбегим АВАЗОВА.

ЖАҲОН ҲАФТА ИЧИДА

ЯНА БИТТА МАУГЛИ

Камбоджа ва Вьетнам чегарасида жойлашган жунглилардан бирида 18 йил давомида жунглида ёлғиз ўзи кун кечирган бир қиз топилди. Уни ўрмонда дарахт кесувчи топиб олган. У қизни халтасидаги егуликларни ўғирламоқчи бўлаётган чоғда қўлга туширган.

Қизнинг узун сочлари уни қўлга туширишда ёрдам берган. У маймунларга ўхшаб эгилган ҳолда юради. Овқат топиши ва истеъмол қилиши ҳам маймунларникидан деярли фарқ қилмайди. Шунингдек, у гапиришни билмайди. Буни ириллаш ва бақириш ёрдамида ифодалайди. Турмуш тарзи ҳам ярим ёввойи — кундузи ухлаб, тунда овга чиқади.

Қўшни қишлоқда яшовчи Ксор Лоу эса ёввойи қиз ўзининг қизи эканлигини таъкидламоқда. Унинг қизи Ро Чам Пнхень 1989 йилда бедарак йўқолган. Ўша пайтда қиз саккиз ёшга тўлган эди. Уни танишда қўлида пичоқдан қолган жароҳат асосий роль ўйнаган. Айни дамларда полиция оталикни тасдиқлаш мақсадида қатор текширувларни ўтказишни кўзламоқда.

КЎРИКДАН ЎТИШ ШАРТ... ЭМАС

Оила қураётган украиналиклар учун тиббий кўрикдан ўтиш мажбурий эмас. Бу ҳақда мамлакат Адлия вазирлиги махсус баёнот билан мурожаат қилган. Сал олдинроқ, келин ва куёв никоҳдан ўтиш арафасида тиббий кўрикдан ўтиши ва бу ҳақда бир-бирини хабардор қилиши лозимлиги ҳақида гап бораётган эди.

Адлия вазирлигидагиларнинг таъкидлашича, январда қабул қилинган Оила кодексининг янги таҳрири келин ва куёв зиммасига кўрикдан ўтиш мажбуриятини юклайди. Аммо текширувдан ўтиш мутлақо кўнгилли кўринишда бўлади. "Никоҳни қайд қилиш органларига ариза топшириш жараёнида ёшлар тиббий кўрикдан ўтиш имконига эга эканлиги борасида огоҳлантирилади. Агар томонлар буни истаса, уларга тегишли йўлланма берилади", — дейилган тарқатилган баёнотда.

ЛУВР УЧУН БЕШ МИЛЛИОН

Париждаги Лувр музейи Кувайт амири шайх Сабоҳ ал-Аҳмад ал-Сабоҳдан беш миллион евро миқдоридаги совға олди. Ушбу маблағ ислом дунёси маданиятини тарғиб этувчи бўлим очиш учун сарфланади. 2009 йилда очилиши режалаштирилаётган музейнинг қўшимча биноси 56 миллион евро миқдорида баҳоланмоқда. 2005 йилда саудиялик шаҳзода ва миллиардер Ал-Валид бин Талал қўшимча бино қурилиши учун 17 миллион евро ажратган эди.

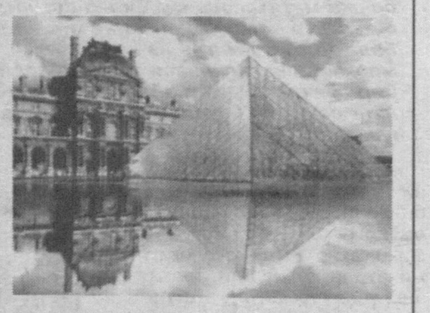

Амир оиласи Луврга 2006 йилда ўтказилган "Дунё хазинаси: Мўғуллар давридаги Ҳиндистонда заргарлик санъати" кўргазмаси учун XVI-XIX асрларга тегишли шахсий буюмларини тақдим этган, шунингдек, Ал-Сабоҳ Париждаги араб дунёси институти учун ҳам бир миллион евро ажратган эди.

ОПРА УИНФРИ БИРИНЧИ

"Forbes" журнали шоу-бизнеснинг энг бой вакилалари рўйхатини эълон қилди. Рўйхатни АҚШлик телебошловчи Опра Уинфри бошқариб турибди. Унинг "ҳамён"да бир ярим миллиард доллар бор. Мега-юлдузлар рўйхатида энг сўнгги — йигирманчи ўринни эса актриса Рене Зеллвегер 45 миллион доллар билан банд этиб турибди.

Рейтингни тузганлар асосий эътиборни бугунги фаол ишлаётган юлдузларга қаратишди. Шу сабабли ҳам рўйхатда илгариги юлдузлардан ҳеч кимни учратмайсиз.

Рейтингдан ягона ёзувчи аёл ҳам ўрин олган. У иккинчи поғонада турган Жоан Роулингдир. Унга "Гарри Поттер" миллиард доллар атрофидаги сармоя келтирганлиги баён қилинмоқда. Бой учликни эса яна бир телебошловчи Марта Стюарт якунлаб берган. Унинг сармояси 638 миллион миқдорида баҳоланган. Рейтингдаги 4-7 ўринларни эса қўшиқчилар — Мадонна, Селин Дион, Мэрайей Кэри ва Жанет Жексонлар забт этишган.

ҚОҒОЗДАН САЛ ҚАЛИНРОҚ

«Самсунг» компанияси дунёдаги энг юпқа қўл телефонини сотувга чиқарди.

Вазни 66 грамм бўлган SGHX820 бу телефоннинг қалинлиги бор-йўғи 6,9 миллиметрни ташкил этади.

Ҳажми жиҳатидан кичкина бўлса-да, у анча қулайликларга эга. Мусиқа ва бошқа зарур маълумотларни сақлаш учун телефон хотирасида 80 мегабайт жой ажратилган.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди.

ЙЎЛДАГИ ҲАЗИЛ ҲАНГОМАЛАР

БЕРИБ КЕЛИНГ

Биз ҳам зиёрат, ҳам тижорат деганларидек, Хоразм томонларга хизмат сафарига бораётган эдик. Бир жойда йўл патрул хизмати ходими биз тушган автобусни тўхтатди. Ҳайдовчи тез орада ўрнидан туравермагач, бир отаҳон вақтни қизғаниб:

— Бориб келинг, — деди.

Ҳалиги тепса тебранмас ҳайдовчи эса отаҳоннинг гапига қулоқ солмай, шеригига секингина:

— Бериб келинг, — деди.

НАСИБАСИНИ ИЗЛАЯПТИ

Вилоятлардан биридаги йўл патрул хизмати масканига етганимизда, унинг ходимлари бир автобуснинг юкхонасини текшираётган экан. Олдинги ўриндикда бобоси билан ёнмаён ўтириб келаётган бир болакай уларни кўраркан, қизиқиб:

— Нимани излаяпти, бобо, — деб сўради.

Бобоси ҳазиломуз:

— Ризқ-насибасини излаётган бўлса керак, бўталоғим — деди.

ГАЗЕТА АСҚОТДИ

Йўлларда бўлар-бўлмасга тўхтайвериб, ниҳоят ярим кечаси Бухоро вилоятидан Хоразмга ўтишдаги энг сўнгги постга етиб келдик. Бахтга қарши йўл патрул хизмати ходимлари ҳайдовчининг ҳужжатларини олиб қўйди. Ҳар қанча ялиниб-ёлворишмасин, улар ҳужжатларини қайтариб олишолмади. Сўнг мендан илтимос қилди.

Мен «бисмилло» деб автобусдан тушдим. Катта йўлнинг қоқ ўртасига ўрнатилган буткачада уч-тўрт ЙПХ ходими ўзаро суҳбатлашиб ўтиришган экан. Қисқача салом-алик қилдим-да, мендан сизларга энг яхши совға деб «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасининг янги сонини сумкамдан чиқариб бердим. Улар ашаддий газетхон экан. Талашиб қолди. Кейин биттаси «Шу автобусда кетаялсизми?» деб сўради. «Ҳа» дейишим билан автобусимиз ҳужжатларини қўлимга тутқазди. Мен дарҳол автобус томонга қараб югурдим. Ҳайдовчи қуруқ қайтмаганимни кўргач, хурсанд бўлганидан «тулпор»ини елдек учирди.

Эрта-индин менинг бу ишимдан хабар топиб, барча ҳайдовчилар йўл патрул хизмати ходимларига газета ҳадя этишни одат қилиб олса-я, деган фикр дилимдан ўтиб, йўл азобини ҳам сезмай қолдим.

Нурмамат АЛМУРОДОВ, журналист.

Туйғу

ЖАЙРОН, НЕГА КЎЗИНГ ТЎЛА ЁШ

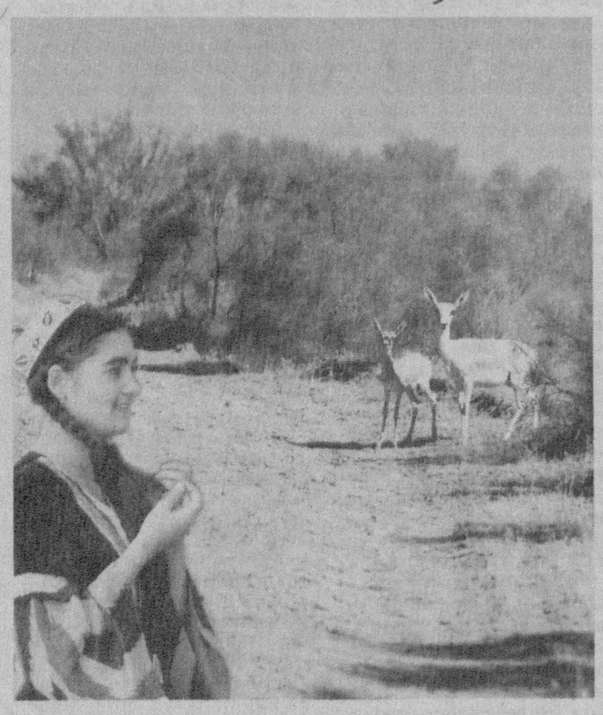

Тушимга жайронлар кирибди. Бир гала жайронлар, уларнинг кўзлари жиққа ёш эди. Ўйлаганинг тушингга киради дейишарди. Менда унинг акси бўлди, тушимга киргандан бери уларни ўйлайман.

Уларнинг маҳзун, мажнунсифат нигоҳларини унутолмаяпман. Негадир қачон улар ҳақида сўз очсам, кўз олдимга Мажнун келаверади.

Сиз Мажнуннинг суратини кўрганмисиз? Унинг атрофидаги жайронларни? Мажнунга жайроннинг нима дахли бор? Нега доим уларни бирга чизишади. Балки, Мажнун Лайлининг ишқида саҳроларда дарбадар кезганида унинг дарддоши мана шу жайронлар бўлгандир. Балки, Мажнун жайронларнинг бўйнидан қучиб, Лайлисининг васлига етмаганлигидан оҳу нола чекиб йиғлагандир. Жайронлар бўйнидаги излар Мажнуннинг билак изларимикин? Шундан бери балки бу жонзот Мажнуннинг ҳолига йиғлар. Мажнунни соғиниб йиғлар.

Лайлининг кўзларини кўргим келди. Унинг нигоҳлари қандай бўлган экан. Агар ҳозир менга Лайлининг кўзларини чизиб бер, дейишса фақат шу жайронларнинг кўзларини чизган бўлардим. Балки, Мажнуннинг ҳолига ачинган Тангрим фаришталарни жайрон тусига киргазиб, Мажнунга ҳамроҳ қилганмикин? Шундан яралганми жайронлар?!

Аслида уларнинг исмлари жайрон эмас, вайронмикин, рости, қалби ишқдан вайронмикин?

Ижозат бер, сени жайрон дейман, сен уларга ўхшайсан, сенинг ҳам кўзларинг кулиб туриб кўз ёш тўкади. Кўз ёш эмас, дув-дув зумрад тўкади. Юзларингда жайрондек кўз ёшларнинг изи бор. Буни фақат чин ошиқларгина кўра олади. Йиғлаган пайтинг қанчалар гўзал кўринасан-а! Сенга кўз ёш тўкиш ҳам ярашади.

Минг йиллик йўл дейдилар кўз ёшнинг йўлин. Улар кипригинга чизилгунча минг йиллик йўл юриб келишаркан. Қалбдаги ғуборларни ювиш учун минг йил керак экан.

Кипригингдан улар лабинг сарҳади томон йўл олишади. Билсанг эди уларнинг бу сафарлари мени бор умримга тенглигин.

Қанча кўзлар бор йиғлолмайдилар. Тотмаганлар йиғи лаззатин. Билмайдилар ундан ишқнинг тами келишин.

Балки шу кўз ёшнинг лаззати Машрабни девона, Қайсни Мажнун қилгандир.

Юр жайрон синглим сени саҳроларга олиб кетаман. Мажнунни изларидан борамиз. Ўша тушларимга кирган бир гала жайронларга албатта, етамиз.

Муҳаммад СИДДИҚ.

Муассис: «Миллий тикланиш» демократик партияси

MILLIY TIKLANISH
Миллий тикланиш — миллат келажаги

Таҳрир ҳайъати

ТЕЛЕФОНЛАР:
Қабулхона — 133-67-51
Бўлимлар — 136-58-73
Реклама ва эълонлар бўлими — 136-58-73

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.
Босишга топшириш вақти 20.00
Нашр кўрсаткичи — 158

Газета 014-рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма: Г — 23. Ҳажми 2 босма табоқ. Адади 2344 Сотувда эркин нархда

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Манзил: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй

2 3 4 5

Босишга топширилди 21.20

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI
INV.№

Милий тикланиш — миллат келажаги

MILLIY TIKLANISH

2007-yil, 30-yanvar, seshanba, 4 (387)-son.

Gazeta 1995-yil, 10-iyundan chiqa boshlagan

Haftalik gazeta

O'zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasining ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy gazetasi

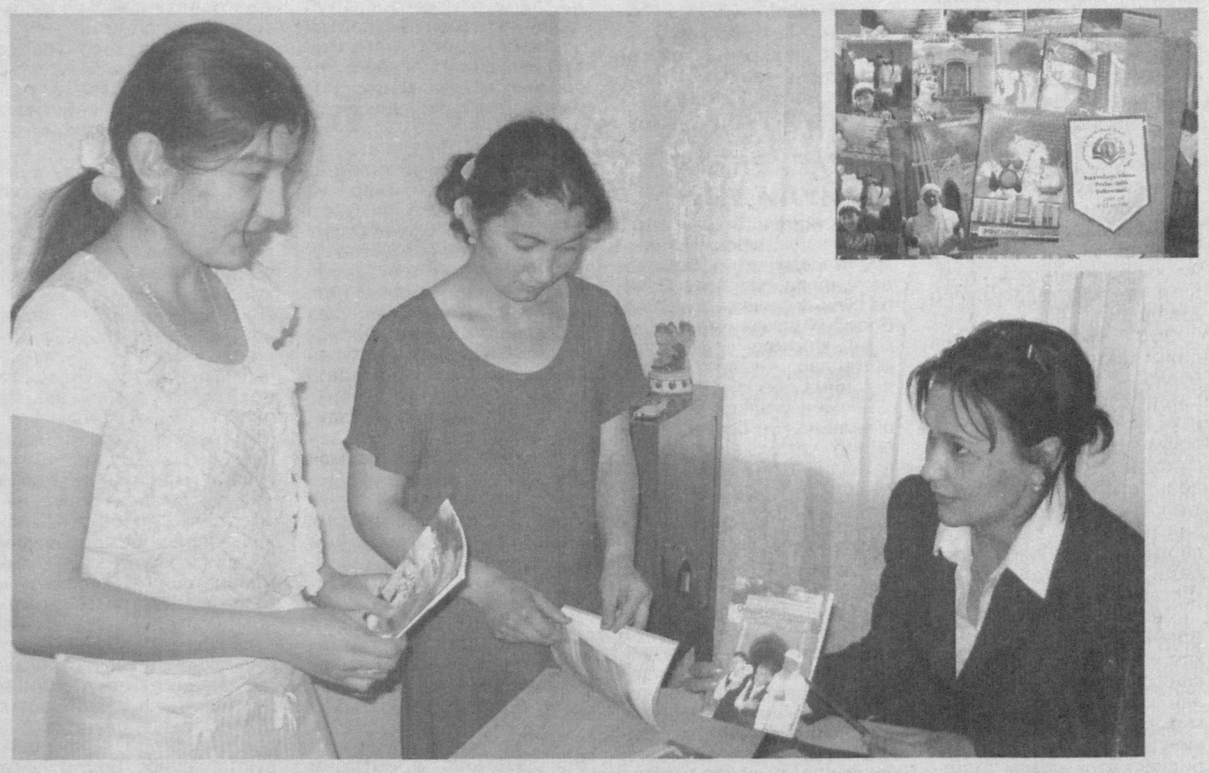

Термиз шаҳридаги «Оффис Арт Дизайн» масъулияти чекланган жамияти фаолияти кундан-кунга яхшиланиб бормоқда. Бу ерда тайёрланган маҳсулотлар харидоргир ва сифатлилиги билан ажралиб туради.

— Корхонамизда 20дан зиёд ишчи меҳнат қилади, — дейди унинг раҳбари, ёш тадбиркор Феруза Холмирзаева. — Бугунги кунда уларнинг саъй-ҳаракати билан турли хилдаги ўқув дафтарлари, ҳисоб-китоб ишлари учун ҳужжат қоғозлари ва бошқа кўплаб полиграфия маҳсулотлари, ташкилотлар учун реклама-тарғибот жиҳозлари тайёрланмоқда.

СУРАТДА: Феруза Холмирзаева жамоа аъзолари билан суҳбатлашмоқда.

Тоҳиржон АСРОРОВ олган сурат.

ФАОЛЛАР ТАШАББУСИ

ЎзМТДП Сирдарё вилояти Янгиер туман кенгаши «Ёшлар қаноти» ташаббуси билан «Миллий мафкура — миллат келажаги пойдевори» мавзуида тадбир ўтказилди.

* * *

Партиянинг Шаҳрисабз туман кенгаши томонидан «Ёшлар — миллат келажаги» мавзуида учрашув ташкил этилди.

* * *

ЎзМТДП Наманган вилояти Норин туман кенгаши ташаббуси билан «Мамлакатимизда демократик ислоҳотлар жараёнида ёшларнинг ўрни» мавзуида давра суҳбати ўтказилди.

* * *

Партиянинг Термиз шаҳар кенгашида «Ёшлар тарбиясида оиланинг ўрни» мавзуида тадбир бўлиб ўтди.

* * *

ЎзМТДП Самарқанд вилояти Жомбой туман кенгаши ташаббуси билан «Ватан оиладан бошланади» номли тадбир ўтказилди.

* * *

Партиянинг Жиззах вилояти Ғаллаорол туман кенгаши томонидан «Чевар қизлар даврасида» номли кўрик-танлов ўтказилди.

* * *

ЎзМТДП Навоий шаҳар кенгаши «Хотин-қизлар қаноти» ташаббуси билан «Жаннат оналар оёғи остида» номли давра суҳбати ўтказди.

* * *

Партиянинг Косонсой туман кенгашида «Соғлом она — соғлом фарзанд» мавзуида давра суҳбати бўлиб ўтди.

* * *

ЎзМТДП Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши «Хотин-қизлар қаноти»нинг кенгайтирилган йиғилиши ўтказилди.

* * *

Партиянинг Сирдарё вилояти Мирзаобод туман кенгаши «Биздан озод ва обод Ватан қолсин» мавзуида учрашув ўтказди.

* * *

ЎзМТДП Сурхондарё вилояти Денов туман кенгаши ташаббуси билан «Азиз авлиёлар юртини эъзозлайлик» номли тадбир ташкил қилди.

* * *

Партиянинг Жиззах шаҳар кенгаши томонидан «Ўзбекистон адолатли жамият қуриш йўлида» мавзуида давра суҳбати уюштирилди.

* * *

ЎзМТДП Қарши шаҳар кенгаши ташаббуси билан «Миллий маънавиятимизнинг тикланиши қадриятларимизнинг қайтишидир» мавзуида тадбир ташкил этилди.

ЎзМТДП Марказий кенгаши Матбуот хизмати.

ЖАМИЯТ ВА СИЁСИЙ ПАРТИЯ:

ИСЛОҲОТНИНГ ДАВОМЛИ ЙЎЛИ

Марказий кенгаш пленумида шу ҳақда сўз борди.

2006 йилнинг ноябрь ойида Республикамизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида яна бир унутилмас воқеа юз берди: Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 83-моддасига асосан Президентимиз Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига қонунчилик ташаббуси тартибида "Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида"ги Конституциявий қонун ва "Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига (89-моддасига, 93-моддасининг 15-бандига, 102-моддасининг иккинчи қисмига) тузатишлар киритиш тўғрисида"ги қонун лойиҳаларини кўриб чиқиш учун киритди. Орада ўтган вақт мобайнида мазкур икки қонун лойиҳаси нафақат мамлакатимизда, балки кўпгина хорижий давлатларда ҳам катта қизиқиш уйғотди, ушбу мавзу қизғин муҳокамаларга, фикр алмашишларга сабаб бўлди. Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси Марказий кенгашининг бўлиб ўтган пленуми ҳам шу мавзуга бағишланди.

Аввало, шуни айтиш керакки, ҳар икки қонун лойиҳалари партиянинг Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар кенгашлари, шунингдек, туман ва шаҳар кенгашлари, йирик бошланғич ташкилотлари томонидан қизғин муҳокама қилинди, қонун лойиҳалари республикамизнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида, жамиятда жамоат назоратига янада кенг йўл очилишида, айниқса, сиёсий партиялар мавқеининг ортишида жиддий янгилик бўлгани алоҳида таъкидланди. Муҳокамаларда мустақил республикамизда яратилган сиёсий партиялар институтининг вужудга келиш, шаклланиш ва тараққий топиш тизими ҳамда бу тизимнинг бош ижодкори ва ислоҳотчиси Президент Ислом Каримов эканлиги ҳақли равишда эътироф этилди.

Дарҳақиқат, мамлакат миқёсидаги ҳеч бир янгилик ўз-ўзидан юз бериб қолмайди, хусусан, жамиятимиз учун мутлақо янгилик бўлган, аҳолининг кенг қатлам вакиллари фаоллигида ҳамда давлат ва нодавлат ташкилотлари иштирокидагина амалга ошадиган ислоҳотларни пишиқпухта назарий ғоялар, ҳаётий йўл-йўриқларсиз бошлаб ҳам, изга солиб ҳам бўлмайди. Шу маънода сўз юритилаётган икки қонун лойиҳаси учун бундан 15-16 йил муқаддам замин яратила бошланган десак, сира муболаға бўлмайди.

1992 йил. XII чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг X сессияси чақирилган кунлар Ватанимиз мустақилликка эришганига ҳали бир йил ҳам тўлмаган эди. Президент Ислом Каримов сессия минбаридан қилган маърузасида истиқлол йўлини белгилаб берар экан, адолатли жамият ўрнатишнинг зарур шартларидан бири сифатида сиёсий партияларнинг аҳамиятига алоҳида урғу беради. "Бизнинг жамиятимизда турли партиялар ва ҳаракатларнинг пайдо бўлаётгани ижобий ҳол, — дея эътироф этади Юртбошимиз. — Қарашларнинг ранг-баранглиги тўғри йўлни танлаб олишга ёрдам беради". Бироқ сиёсий партияларнинг вужудга келиши, жамият манфаати йўлида фаол фаолиятга киришиши ҳам ўз-ўзидан амалга ошиб қолмаслигини ўша кезлардаги ҳаёт жуда яққол кўрсатди. Чунки маърузада айтилганидек, "Биздаги мавжуд партия ва ҳаракатлар ҳақиқий демократия шароитида яшаб кўрмаган". Шунга қарамай, давлатимиз раҳбари: "Келажакда партиялар ва жамоат ҳаракатларининг роли ва мавқеи янада ошади", — дея қатъият билдирди ва кўппартиявийликни амалда шакллантиришни чинакам демократиянинг зарур ва қонуний таркиби эканлигини уқтириб ўтди.

1994 йил. Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига бўлиб ўтган сайловларда бу қатъият ўз исботини топди, яъни Ўзбекистон тарихида биринчи марта қонун чиқарувчи олий орган кўппартиявийлик асосида сайланди!

1995 йил. Февраль ойида бўлиб ўтган биринчи сессияда давлатимиз раҳбари демократик жамият қуришнинг шарқона услуби тўғрисидаги бир қатор концептуал қарашларини баён этди. Чунончи: "...Шарқда демократик жараёнлар узвий равишда ва аста-секин тараққий топади. ...ҳар қандай ислоҳот ҳам, аввало, инсон манфаатига, унинг ҳаёт синовидан ўтган тажрибаларига ва янги жамиятнинг эҳтиёжларига асосланиши лозим. ...Жамиятни демократиялаштиришнинг иккинчи муҳим шарти одамларнинг тафаккури ва ижтимоий савияси билан демократик ўзгаришлар даражаси ва суръатлари бир-бирига қанчалик мутаносиб бўлишига боғлиқдир. ...Демократияга тинимсиз ақлий ва жисмоний меҳнат қилиб, тер тўкиб, ҳаётнинг аччиқ-чучугини обдан тотиб,

(Давоми 2-бетда).

Шукроналик

ИНСОН МЕҲРГА ТЎЙМАЙДИ

Жорий йилнинг Ижтимоий ҳимоя йили деб эълон қилиниши аввалги йилларнинг узвий давоми сифатида барча юртдошларимизнинг юрагидан жой олди. Бу йилда ҳам замондошларимиз қалбида олижаноб инсоний қадриятлар — меҳр-муҳаббат, қадр-қиммат, мурувватпешалик ва саховатлилик янада жўш уришига имонимиз комил. Юртбошимиз таъбири билан айтганда, меҳр-мурувват деган ибора замирида жамиятимиздаги аҳиллик, меҳр-оқибатлилик, миллатлараро дўстлик муҳитини мустаҳкамлаш, ногиронлар, етим-есирларга, кексаларга, ёрдамга эҳтиёж сезадиган, кам таъминланган ва кўп болали оилаларга ғамхўрлик кўрсатиш, моддий ва маънавий кўмак бериш назарда тутилади.

Дарвоқе, инсон бир нарсани чин дилдан истаса, эътиқод қилса, уни амалга ошириши осон ва хайрли кечади. Шу ўринда яна бир нарсани айтиб ўтмоқ жоиз. Одам ҳамма насрага тўйиши мумкин, лекин меҳрга тўймайди. Ҳаммамиз ҳам бир оғиз ширин сўз, бир чимдимгина меҳрга ҳар дақиқада илҳақ яшаймиз.

Инсоният яралганидан буён ўзига суянчу мадор бўладиган тамойилларни, одамийлик мезонларини улуғлаб келади. Бунинг замирида меҳр-оқибат тушунчаларини келажак авлод шуурига сингдиришдек масъулият ҳам ётади. Юртимизда ҳар бир йилнинг ўзига хос номлар билан аталаётгани ва шу асосда хайрли ишларнинг амалга оширa борилаётганида ҳам, инсонлар қалбида, айниқса, ёш авлод юрагида эзгу туйғуларни шакллантиришдек жуда катта ва хайрли мақсад ётади. Ишончимиз комилки, Ижтимоий ҳимоя йили ҳам ўтган йиллардагидек файзли ва фаровон бўлажак.

Туйғун ХОЛМАТОВ.

Партия ҳаёти

ДАВРА СУҲБАТИ

Интернет энг илғор ахборот технологияларидан бири ҳисобланади. Сиёсий партиялар фаолияти такомиллашиб боришида ҳам интернетнинг ўрни алоҳида бўлаётир. Сиёсий партияларнинг матбуот хизмати интернетдан фойдаланиш борасида ўз тажрибаларини илғор халқаро андозалар даражасига олиб чиқиш мақсадида ҳаракат олиб бораётир. Кеча Фуқаролик жамиятини ўрганиш институтида «Сиёсий партиялар ва интернет» мавзусида давра суҳбати бошланди. Анжуман Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти, Ўзбекистон Алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги, Германиянинг мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган Конрад Аденауэр фонди билан ҳамкорликда ташкил этилди. Унда партияларнинг матбуот хизмати вакиллари, интернет тармоғи бўйича мутахассислар, экспертлар, қатор олий ўқув юртларининг ахборот технологиялари йўналиши бўйича мутахассислар тайёрлаётган профессор-ўқитувчилари, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этишаётир.

Бугун давра суҳбати ўз ишини давом эттиради.

Гавҳар ДИЛМУРОДОВА, ЎзДЖТУ талабаси.

Ўзбек феъли

«ЙЎҚТУРУР ИНСОНДИН АЗИЗ...»

Юнон донишманди Арасту кўп асрлар аввал "Ахлоқи кабир" асарини ёзиб, унда жумлаи жаҳонга шундай деди: "Яхши бўлмоқ ҳам, ёмон бўлмоқ ҳам ўз ихтиёримиздадур, тағинким мукаммал яхшилик билан яшаш бахту саодат томон элтади!" Ўзгалар бахтини деб куюнган одамнинг ўзи чинакам бахтлидир, деган мазмун бор бу ҳикмат замирида. Орамизда бундайлар озми? Нон-насибасининг тенг ярмини аҳволи ночорроқ кишиларга илиниб яшаётганлар, ўз оиласи ташвишларидан ортиб, боқувчисиз қолган хонадонларга кўмак бераётганлар қанча-қанча! Орттирган маблағини ёш авлод келажаги учун сарфлаётганлар ҳам кўп юртимизда. Шундай инсонлар борлиги туфайли жамиятимиз шитоб билан илгарига силжимоқда, мустақил давлатимиз равнақ топаётир. Бир яхшилиги ўн ҳисса бўлиб ўзига қайтаётган халқимиз бойиб, дастурхонига қут-барака кираётгани ҳам рост. Демакки, эл ичида эъзоз топган ҳар киши борки, унинг ўзи аввало одамлар тақдирига, жамият келажагига бепарво эмас. Нодирабегимнинг гўзал мисраларида айтилганидек:

Келди ашраф барча олам аҳлидин,
Йўқтурур дунёда инсондин азиз...

Инсоннинг азизлиги, қадру қиммати, бир-бирига меҳр ва оқибати хусусидаги ҳикояларимиз давом этади.

«ОДАМЛАР БИР-БИРИГА ДАЛДА БЎЛИШИ КЕРАК»

— Синглим, бу ёққа қаранг!

Салтанат бозорча ёнидаги кўчадан уйига бурилаётиб, нотаниш овоз келган томонга аланглади. Сал нарироқда кекса бир аёл уни ёнига имлади.

— Сизни йўлдан қолдираётганимга ҳайрон бўлаяпсиз-а? Ҳалиги... Шеригимнинг бир банка қаймоғи қолганди, шуни олинг, жон болам. Сиз айтган нархга беради, майлими?

Салтанат бу "илтифот"дан ажабланиб сўради:

— Қани, шеригингиз?

Кекса аёл баланд овозда: "Хосиятхон, қаердасиз?" — деб чақирди. Сўнг секингина: "Ҳозир келади, бирпас кутинг", — деди. Салтанат уйига шошиб тургани учунми, негадир асабийлашди.

— Холажон, мен қаймоқ олмоқчи эмасдим, бирор харидор топилиб қолар.

— Йўқ, йўқ, ундай қилманг, кун кеч бўлиб қолди. Яна эшикма-эшик кириб юрадими у. Ўзи яқинда... бошига иш тушган. Уч ой аввал отаси, сўнг онасидан жудо бўлди, бояқиш. Эри ҳам яримжон. Ташвиши кўпайиб, рангу рўйи ўчди, аҳволи ёмонлашди. Қўшни эмасманми, ичим ачишди. "Мен кунига сут сотаман, шаҳарга тушганимда бирга юринг, сал чалғийсиз", — дедим. Маҳалладаги уйлардан қаймоқ йиғиб сумкасини тўлдириб бердим. Иккимиз биргаликда шу ёққа қатнаяпмиз. Ҳарна беш-ўн сўм оиласига мадад. Мен эрталаб сутни бирпасда сотиб бўламан, у қаймоқларни кўтариб, ҳали у ҳовлига,

(Давоми 2-бетда).

Кўргазма

Ўзбекистон — умумий уйимиз

Яқинда Ўзбекистон Бадиий академиясида "Ўзбекистон — умумий уйимиз" номли кўргазма очилди. Кўргазма экспозициясидан 30 дан ортиқ миллат вакилларининг асарлари ўрин олган. Унда рангтасвир, ҳайкалтарошлик, графика ва амалий санъат асарлари намойиш этилмоқда.

Республикамиз мустақилликка эришгандан кейин миллатлараро муносабатлар ривожида янги давр бошланди. Мамлакатимиз раҳбари Ислом Каримов бошчилигида ишлаб чиқилган ўзбек миллий моделида миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, шу заминда яшаётган барча халқлар вакиллари ўртасида дўстлик ва қардошлик туйғуларини янада мустаҳкамлаш алоҳида ўрин тутади. Ўзбекистонда яшовчи барча халқлар вакилларининг мамлакат ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва маданий ҳаётида тўлақонли иштирок этиши учун барча шароитлар яратилди.

Республика байналмилал маданият марказининг ташкил этилиши мамлакатимиз раҳбариятининг миллатлараро тотувлик ва ҳамжиҳатликни янада мустаҳкамлашга бўлган эътибори ва ғамхўрлиги нишонасидир. Ҳозирги пайтда Марказ юртимиз ҳудудида фаолият олиб бораётган 140 дан ортиқ миллий-маданий марказлар фаолиятини мувофиқлаштирмоқда. Уларга ташкилий ва услубий ёрдам кўрсатмоқда. Республика байналмилал маданият марказининг асосий вазифаси миллатлараро муносабатларни янада такомиллаштириш, мамлакатимизда яшаётган турли миллат ва элат вакилларининг этномаданий эҳтиёжларини қондириш, ҳар бир миллатга хос урф-одат ва анъаналарни, бағрикенглик тамойилларини қарор топтиришга қаратилган жамоатчилик ташаббусларини қўллаб-қувватлашдан иборат.

Миллий маданий марказлар ва Бадиий кўргазмалар дирекцияси фондининг нодир асарлари билан бир қаторда "Тасвирий ойина" ижодий уюшмаси томонидан тақдим этилган 70 дан ортиқ фотосуратлар Республика байналмилал маданият марказининг миллий-маданий фаолиятидаги энг ёрқин воқеалар ҳақида ҳикоя қилади.

Адибахон РАҲМАТУЛЛАЕВА.

Азамат АҲМАД олган сурат.

ЖАМИЯТ ВА СИЁСИЙ ПАРТИЯ:

ИСЛОҲОТНИНГ ДАВОМЛИ ЙЎЛИ

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

қийин, айтиш мумкинки, ҳатто фожиали тажрибаларни ҳам бошдан ўтказиб, оғир синов ва курашларга мардона бардош берибгина эришиш мумкин".

Бундан ўн икки йил муқаддам айтилган ушбу башоратомуз йўл-йўриқлар нечоғли асосли ва тўғри эканлигини ҳаёт сабоқлари кўп-кўп марталаб кўрсатди.

Ўша йили чоп этилган "Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида" деб номланган асарида "Мақсадимиз — демократик, адолатли, фуқаролик жамиятини барпо этиш"лигини яна бир карра таъкидлаган давлатимиз раҳбари "Бу бизнинг эзгу орзуимиз, стратегиямиздир. Миллий тикланиш ҳамда ривожланиш умумий мафкурасининг ва кенг қамровли дастурининг моҳияти шунда" эканлигини алоҳида уқтиради.

"Миллий тикланиш" демократик партиясининг бунёд этилиши худди шу даврга тўғри келди! Бу ҳам бежиз эмас эди! Зеро, республикамизда демократик ислоҳотлар босқичма-босқич давом этаётган, ушбу сиёсий тўлқинда жамиятни эркинлаштириш масалаларига бўлган қарашлар, хусусан, демократиянинг ғарбона ва шарқона талқинлари баҳс-мунозаралар мавзусига айлана бораётган, шунга боғлиқ равишда Ўзбекистонда миллий қадриятлар ва азалий анъаналар замонавий демократия тамойиллари билан бемалол уйғунлашиб кета олишини шубҳа остига олишлар зўрайган бир паллада Ўзбекистонда "Миллий тикланиш" демократик партиясининг таъсис топиши ҳар жиҳатдан ўринли ва беқиёс аҳамиятга эга воқеа эди!

1996 йил. "Биз энди беш йил олдинги одамлар эмасмиз" — муҳтарам Юртбошимизнинг август ойида бўлиб ўтган Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг VI сессиясида сўзлаган нутқида айтган мазкур сўзлари замирида катта ҳақиқат ва катта баҳо мужассам эди! Гап одамларнинг, демак, тафаккур ва дунёқарашларнинг ўзгариши ҳақида бормоқда. Бу ўзгариш жараёнлари моҳиятида озмунча меҳнат, озмунча ҳаракат борлигини батафсил таърифлаш қийин, албатта. Чунончи, Президентимиз айтган, "...ҳақиқий демократиянинг зарур ва қонуний белгиси бўлган туб маънодаги кўппартиявийликни шакллантириш учун **жамиятимизнинг сиёсий тузумини мутлақо янгилаш асослари яратилди**", — деган сўзлари замирида сиёсий партияларни янада фаолроқ ҳаракатга ундаш маъноси ҳам бор эди. Демак, ўша даврга келиб, жамиятни демократлаштиришнинг муҳим омилларидан бўлмиш хилма-хил сиёсий партиялар фаолиятининг кундалик ижтимоий-сиёсий воқеликка айланаётгани навбатдаги ютуқ, навбатдаги ғалаба эди!

1997 йил. Президентимизнинг "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" деб номланган фундаментал асарида: "Маънавий тикланиш — фикрлаш тарзини мустақиллик руҳи белгилайдиган янги авлодга мансуб ижодий зиёлиларнинг пайдо бўлиши демакдир", — деган таъриф келади. Ушбу иқтибос ҳамда бундан аввалроқ яратилган "Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида" асарида тилга олинган ибора, яъни "миллий тикланиш" ва "маънавий тикланиш" иборалари ҳамоҳангликда бизнинг партия йўлини, йўналишини белгилаб берган дейиш мумкин. "Миллий тикланиш"чилар жинсидан, касб-коридан, эгаллаган мавқеидан қатъий назар янги авлодга мансуб ижодий зиёлилар табақаси вакилларини тарбиялаш, вояга етказиш ва уларни энг эзгу саъй-ҳаракатларини мустақиллик манфаатлари йўлига сафарбар этишдек улкан ва ғоятда мураккаб вазифани ўз зиммаларига олдилар.

Шу тариқа турли сиёсий партияларнинг босқичма-босқич тарзда жамият ҳаётидан кенг ўрин олиши ва кундалик турмушга илдиз отиши узлуксиз равишда давом этди. Хусусан, "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари" асарида муҳтарам Президентимиз фуқаролик жамияти асосларини шакллантириш жараёни кечаётган республикамизда кўппартияли тизимнинг қарор топиши муҳим аҳамият касб этишини алоҳида таъкидлайдилар. "Зеро, — деб ёзади Юртбошимиз ўша асарда, — сиёсий партияларсиз ва жамоатчилик ҳаракатларисиз республикада вакиллик демократиясини тасаввур қилиб бўлмайди". Шу билан бир вақтда, "демократиянинг сифати партиялар сонининг кўп бўлиши билан белгиланмаслиги" ҳам ёдга солинади. Муҳими — "сиёсий партиялар учун нормал сиёсий макон яратиб бериш" эдики, бу вазифа ҳам йил ва ой сайин амалга оша борди. Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, сиёсий партиялар мавқеининг мутгасил ошира борилишининг пировард оқибатида бошқа бир улуғ мақсад — фуқаролик жамиятини вужудга келтириш эди.

1998 йил. Юртбошимизнинг "Тафаккур" журнали бош муҳаррири саволларига берган жавобида илгари сурган "кучли давлат функциялари ва аломатлари аста-секинлик билан тадрижий равишда кучли жамият зиммасига ўтиши" концепцияси вақт-соати келиб мамлакатимизда фуқаролик жамияти қурилажагига очилган йўл эди.

1999 йил. Жамиятда кўппартиявийлик тизими ҳукм сурар экан, партиялар орасида ўзаро рақобат юзага келиши, бундай рақобат биринчи навбатда сайловчилар учун кураш борасида, айниқса, авж олиши табиий. Бу борада муваффақиятга эришиш учун нима қилмоқ керак? "Ҳар қандай партия, — деб жавоб беради Президент "Туркистон" газетаси мухбири саволларига қайтарган жавобларида, — агар ўзини сиёсий партия деб ҳисобласа, аввалambор аниқ ғояга эга бўлиш билан бирга нимагадир ёки кимгадир мухолиф бўлиши зарур. Мана шундай ҳолат ва мана шундай ёндашиш партиянинг тарафдори ва унга ишонган, иноңган одамлар ҳамда жамоага аниқ-равшан маълум бўлиши даркор".

Бу гаплар қанчалар ҳақиқат эканлигини ҳар қайси партия фаоллари ўз тажрибасида бутун мураккаблиги билан ҳис қилаётгани сир эмас, назаримизда. Чунки сиёсий партия фаолиятини йўлга қўйишнинг энг мушкул жабҳаси ҳам — мумкин қадар кўпроқ, мумкин қадар садоқатлироқ, мумкин қадар салоҳиятлироқ аъзолар сонини кўпайтириш! Мана шундагина, Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн тўртинчи сессиясидаги маърузада тўғри таъкидланганидек, аниқ мақсад ва аниқ ҳаракат дастури бўлган сиёсий партиялар ҳокимият тизимларидан, ҳокимиятнинг сайлаб олинаётган органларидан ўрин олиш учун курашда ютуққа эришишлари мумкин.

2002 йил. Президент Ислом Каримов Олий Мажлиснинг 8-сессияси танаффус пайтида маҳаллий ва хорижий мухбирларнинг саволларига жавоб бера туриб, ҳозирги пайтда сиёсий партиялар фаолиятига доир муҳим мулоҳазалар юритади. Жумладан, сиёсий партиялар ишини замонавий талаблар даражасига кўтаришни буйруқ билан амалга ошириб бўлмайди ёхуд "партияларни фаоллаштириш учун сунъий йўл билан замин яратиш мумкин эмас", балки бунинг учун тараққий этган давлатлардаги партиялар тажрибаларидан ўрганиш зарур. Шу ўринда муҳтарам Юртбошимиз "Ўзбекистонда партияларнинг демократик талабларга жавоб берадиган давлатлардагига ўхшаганлиги ёки шу даражага етиб бормаганлиги учун ҳайрон бўлиш керак эмас"лигини, "Чунки бундай партиялар шаклланиши учун вақт керак, шароит керак"лигини уқтиради. "Улар бир-бири билан тортишув ва баҳсга киришиб, келажак мақсадларимизга етишиш учун ҳар қайсиси ўзига хос, ўзига мос йўлларни исботлаб, таърифлаб бериши, ўз йўлини тарғиб қилиши учун шароит бўлиши зарур".

Шу йилнинг август ойида бўлиб ўтган Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўққизинчи сессиясидаги тарихий аҳамият касб этган маърузанинг номланишидаги "демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантириш" сўзларининг ўзиёқ масаланинг нақадар кўндаланг қўйилганидан далолат эди. "Шуни қатъий ишонч билан айтиш мумкинки, — дейди Президент маърузада, — бугун Ўзбекистонда ислоҳотлар муқаррар тус олди. Энди уларни ортга қайтариб бўлмайди". Мана шундай шароитда сиёсий партиялардан фаоллик, таъсирчанлик, серқамровлик хусусиятлари талаб этилаётган, афсуски, мавжуд партиялар фаолиятида бир қадар сусткашлик кузатилаётган, шу боис ҳам маърузада, "сиёсий партия ва ҳаракатлар... ҳозирги заиф ва мўрт ҳолатдан чиқиб, ўз фаолиятини жонлантириши, тараққий топган демократик давлатлар тажрибаси асосида юртимизда ҳақиқий кўппартиявийлик, демократик парламентаризм тизими, ижобий сиёсий рақобат муҳитини қарор топтиришга ва жамиятимиз сиёсий майдонида тан олинган оппозиция пайдо бўлишига ҳисса қўшиши лозим"лиги танқидий руҳда таъкидлаб ўтилди.

2005 йил. 27 январь куни Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг биринчи йиғилишида давлатимиз раҳбари жамиятда сиёсий партияларнинг ўрни, аҳамияти, ривожланиш йўллари юзасидан батафсил, таҳлилий-танқидий руҳда нутқ сўзлади. Мазкур нутқ барча партияларнинг дастурилламали сифатида қабул қилинди десак, зинҳор муболағa бўлмайди. Чунончи, "Мана, масалан, "Миллий тикланиш" партиясини оладиган бўлсак, унинг таъсири жойларда унча сезилмаяпти. Ушбу партия фаоллари буни тан олиб, бу ҳақда ҳар томонлама ўйлаб кўрса, фойдадан холи бўлмасди", — деган сўзлар ҳар бир сафдошимиз, маслакдошимизнинг ҳамон хотирасида. Дарҳақиқат, жойларда, дейлик, олис вилоят, туман ва шаҳарларда таъсири сезилмаган партия қандай қилиб оммалашади? Қандай қилиб рақобатбардош сиёсий кучга айланади?

Олий Мажлис қўмиталарининг кўшма мажлисида Президент сиёсий партиялар учун ривожланишнинг аниқ йўналишларини белгилаб берди. Жумладан, "...сиёсий партиялар ва фуқаролик институтларининг давлат аҳамиятига молик энг муҳим қарорларни қабул қилишдаги роли ва таъсирини тубдан кучайтириш", бунинг учун эса "партиялар аҳоли ўртасида обрў-эътибор қозониш мақсадида изчил иш олиб бориши, сиёсий тажриба орттириши, сиёсий етукликка интилиши ва энг муҳими, молиявий мустақилликка эришиш, жамиятда ўз ўрнини топиш ва ўзининг доимий сайловчиларига таяниш учун фаол ҳаракат қилиши керак. Дастури ва йўналишидан қатъий назар, шак-шубҳасиз, барча партияларимиз мана шундай йўлни босиб ўтиши муҳим аҳамиятга эга"лиги алоҳида уқтирилди.

2006 йил. Олий Мажлис Қонунчилик палатаси муҳокамасига киритилган икки Конституциявий қонун лойиҳаси Ватанимиз мустақиллигининг илк паллаларидан Республикамиз Президенти томонидан ниҳоятда пухта ишлаб чиқилган ва давом эттирилаётган кўп босқичли тараққиёт жараёни динамик тарзда ривожланиб келиб, ўзининг навбатдаги мантиқий кульминациясига кўтарилди. Ушбу икки қонун лойиҳасининг кучга кириши жамиятимизда фуқаролик бошқарувини қарор топтириш йўлидаги тарихий қадам бўлиб қолади.

2007 йил. Қонунчилик палатасининг куни кеча бўлиб ўтган ялпи йиғилишида сўз юритилаётган икки Конституциявий қонун лойиҳаси биринчи ўқишда муҳокама этилди. Қонун лойиҳалари палата депутатлари, жумладан, "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси аъзолари томонидан тўла қўллаб-қувватланди.

Инсон ҳаётида тараққиётнинг, демак, ислоҳотнинг ҳам чек-чегараси йўқ, лекин соғлом мантиқ кўзи билан қаралса, республикамизда сиёсий партияларнинг ҳозирги мавқега кўтарилиши узоқ давом этаётган, лекин аниқ ва узлуксиз равишда такомиллашиб бораётган зукко сиёсатнинг маҳсули эканлиги яққол кўринади, бу сиёсатнинг меъмори ва муаллифи Республикамиз Президенти Ислом Каримов эканлиги эса ислоҳот натижаларига бўлган ишончни янада орттиради.

Биз мақолада Ватанимиз мустақиллиги йилларида сиёсий партиялар соҳасидаги босқичма-босқич ривожланиш, тикланиш ва юксалиш йўлини тўла қамраб ололганимиз йўқ, албатта, балки унинг энг муҳим жиҳатларига мухтасар тўхталдик, холос. Зеро, мамлакатимизда кучли фуқаролик жамиятининг асосий, керак бўлса, ҳал қилувчи институтларидан бири ҳисобланмиш сиёсий партиялар салоҳият, мавқе, оммабоплик борасида яна ва яна ривожлана, янгилана ва тараққий эта бориш жараёнлари ҳали кўп-кўп мақолалар, тадқиқотларга мавзу бўлиши муқаррар.

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД,
Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси Марказий кенгаши раиси.

Фахр

ЎҚУВЧИЛАРИМИЗ МУВАФФАҚИЯТИ

Яқинда Қозоғистоннинг Алмати шаҳрида математика ва физика фанлари бўйича III халқаро Жаутиков олимпиадаси бўлиб ўтди.

Мазкур тадбир иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш, уларда математика, физика фанларига нисбатан қизиқиш уйғотиш, қардош давлатларда фаолият кўрсатаётган физика-математикага ихтисослаштирилган мактаблар ўртасида мустаҳкам алоқа ўрнатиш ва тажриба алмашишни таъминлаш мақсадида ташкил этилди. Унда жорий йилнинг июль ойида бўлиб ўтадиган халқаро математика ва физика олимпиадаларига тайёргарликни янада кучайтириш зарурлигига эътибор қаратилди. Олимпиадада Россия, Белорус, Украина, Арманистон, Руминия, Болгария, Индонезия, Туркия, Озарбойжон, Нигерия, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Монголия, Грузия давлатларининг физика ва математика фанига ихтисослаштирилган мактаблари ўқувчиларидан иборат жами 40 та жамоа иштирок этди. Эътиборли томони шундаки, юртимиз ўқувчиларининг аввалги халқаро олимпиадаларда эришган юқори натижалари ҳисобга олинган ҳолда ушбу олимпиадага республикамиздан иккита жамоа таклиф қилинди. Бухоро вилоятининг Қоракўл туманидаги 1-мактаб-интернатидан ва «Иқтидор — 2006» ҳамда ўтган йилнинг ноябр ойида Москва шаҳрида бўлиб ўтган олимпиада натижаларига кўра танлаб олинган истеъдодли ўқувчилар ушбу нуфузли танловда иштирок этишди. Мактаб-интернат ўқувчиси Ўткир Болтаев математика фанидан муваффақиятли натижаларга эришиб, кумуш медаль билан тақдирланди.

Шунингдек, олимпиадада физика ва математикага ихтисослаштирилган мактаблар расмий рейтинги натижаларига кўра, Қоракўл туманидаги 1-ихтисослашган мактаб-интернати 4-ўринни эгаллади ва Фахрий ёрлиқ билан тақдирланди.

Шерзод АҲМАТОВ,
Халқ таълими вазирлиги Ахборот хизмати ходими.

Тошкент вилояти Бўка туманидаги маиший хизмат кўрсатиш касб-ҳунар коллежи ахборот-ресурс марказидан ҳозирда 570 нафар китобхон фойдаланмоқда. Кутубхонада 6500 га яқин китоб бор. Ўқув адабиётларидан ташқари бадиий асарлар ҳам қўлмақўл бўлиб ўқилмоқда.

СУРАТДА: коллеж талабалари Адолат Шукруллаева ҳамда Дилобар Абдуҳамидова.

Ҳусанбой АББАЛОВ олган сурат.

«ЙЎҚТУРУР ИНСОНДИН АЗИЗ...»

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

ҳали бу ҳовлига кираверади. Гоҳида бирга юриб, савдосини тезлатаман. Чарчаб қолсам, шу ерда кутиб ўтираман. Уни ташлаб кетолмайман. Айниқса, шунақа оғир пайтда... Ҳар ким бирбировига далда бўлиши керак, болам!

Бир пайт ёшгина аёл шоша-пиша улар томонга кела бошлади. Қўлидаги банкада қаймоқ. Салтанат тезгина сумкасини кавлаб пул чиқарди. Уни санаб ҳам ўтирмай Хосиятхонга узатди. Икки аёл унга раҳмат айтганча автобус бекати томон кетишди. Салтанат ғалати кайфиятда қараб тураркан, беихтиёр кекса холанинг ҳозиргина айтган гапларини эслади. "Одамлар бир-бирига далда бўлиши керак!"

МЕҲРНИНГ ЙЎЛИ УЗУН

Ҳовлидаги стол устига қўйилган телефон бир неча марта жиринглади. Ошхонада чучвара тугаётган Соҳиба қўлини сочиққа артди-да, бориб гўшакни кўтарди.

— Нодира опам ишга кетганлар. Кимсиз? Келсалар нима деб қўяй?

— Мен укаларимман, кеча ойимнинг қон босими кўтарилиб кетди, касалхонага ётқиздик. Шуни хабар қилай девдим.

— Хўп, айтаман. Тўхтанг, шифохона манзилини ёзиб олай.

Соҳиба гўшакни қўйгач, ўйланиб қолди. Нодирахон унинг катта овсини, фирмада ҳисобчи. Ўтган йили ўғилчаси касал бўлиб, тўсатдан нобуд бўлганидан бери юраги хаста. Яқинда йигирма кунча дори-дармон қилиб уйда даволанди. Икки кун бўлди, ишга чиққанига. Энди эса бу хабар... "Агар онаси қаттиқ оғриб қолганини эшитса, яна юраги безовта қилиб, олган муолажалари бекор бўлади-ку! Нима қилсам экан-а?" — дея ўйларди Соҳиба. Сўнг бир қарорга келгандек тезгина ишга уннади. Тугилган чучвараларнинг озроғини сувда пиширди, сирли идишга солди, совуб қолмасин деб дастурхонга ўради. Кейин касалхонага отланди.

— Дўхтирлар дарров укольларни бошлаб юборишди, тез-тез аҳволимдан хабар олиб туришибди, анча тузукман, — деди Ҳусния ая.

Сўнгра қизини сўради.

— Нодира опам ишдан кечроқ қайтаман, деб айтувдилар. Сиз ҳақда у кишига айтмадим. Тағин юраклари безовта қилади, деб чўчидим...

Ҳусния аянинг меҳри товланди. Кўзларига ёш қалқиб, қўлларини дуога очди. "Илоё, кам бўлманг", — деб пичирлади.

Соҳиба касалхонадан чиқаркан, ўзини қушдек енгил сезди.

ЯХШИЛАРДАН БИРИ

Бекатда совуқдан қунишибгина турган кекса аёлнинг ёнига оппоқ "Нексия" келиб тўхтади.

— Онахон, ўтиринг, манзилингизга обориб қўяман, — деди машина эгаси эшикни очаркан.

— Йўғ-е, болам... Йўлим олис. Бирпас кутай, туманга борадиган автобус келиб қолар.

Йигит қиш чилласи бўлишига қарамай, юпунгина кийинган бу аёлнинг нимадандир хижолат тортаётганини сезди. Ич-ичидан қаттиқ таъсирланди.

— Ўтираколинг, машинага. Қоронғи тушиб қолди, ахир. Ҳадемай изғирин кучаяди.

Кекса аёл тугунини қўлига олиб орқа ўриндиққа чўкди. Ичкари иссиққина, кичкина радиодан майин куй тараларди. Бугун кун бўйи идорама-идора югурган, бунинг устига бекатда кўп туриб қолиб совуқ қотган аёл энди ўзига келди, аста кўзларини юмди.

Ярим соатдан кўпроқ йўл юришгач, машина бир ҳовли ёнида тўхтади. Аёл сумкасини кавлай бошлади.

— Онахон, пулингизни олмайман, уйга қайтақолай.

— Рост айтаяпсанми, ўғлим? Ахир шунча йўлга олиб келиб...

— Мени дуо қилсангиз бас, яхши қолинг!

Аёл: «Ие, қизиқ бўлдику!" — дегандек машина ортидан таажжуб билан тикилиб қолди.

Йигит эса шу бугун бир аёлнинг узоғини яқин қилганидан хурсанд, ажиб хушкайфият билан уйига қайтаркан, онахоннинг: "Рост айтаяпсанми?" — деган гапи ҳеч хаёлидан кетмасди.

"ХАЙРИЯТ, ЯРАШИШДИ..."

Улар иккови ҳам ишга шошаётганди.

— Шаҳноза, чойни ҳалиям дамламабсан-ку, — жаҳлланди эркак.

Тошойна ёнида пардоз қилаётган аёл: "Ҳозир", — деди-ю, бироқ келавермади. Бу эркакка оғирботди. Овозини бир парда баланд кўтарди:

— Бўлақол, тезроқ! Кечикяпман!

Аёл шарт ўрнидан туриб келди-ю: "Шошган пайтда ўзингиз дамлаб олсангиз ҳам бўлади-ку", — деди. Эркакнинг ғазаби келди. Нонушта ҳам қилмасдан ишга жўнади.

Бор гап шу. Мана, уч ҳафта ўтди ҳамки, ҳалигача гаплашишмайди. Ижара уй эгаси — Фазилат ая бунга ҳайрон. "Тавба, бу нимаси? Ахир уч кундан ортиқ аразлашмоқ гуноҳ. Койийдиган ота-оналари узоқда... Кел, ўшалар қилмаган ишни мен бажарай!" Шу куни Собиржонни ишга кузатаётган бўлиб, ортидан эргашиб чиқди.

— Айланай болам, келиним бояқиш қанча кундан бери сиздан узр сўрайман деб тараддудланади.

— Ростданми?

— Ҳа, сиз қовоғингизни очмаганингиздан кейин чўчияпти-да.

Сўнгра ая Шаҳнозахоннинг ёнига кирди.

— Қизим, куёвим бечора қандай қилиб узр сўрашни билмай юрибди, ҳозиргина менга шу ҳақда маслаҳат солди.

— Йўғ-е?

— Ҳа, сиз бугун битта ош дамланг. Эрингизни очиқ чеҳра билан кутиб олинг, хўпми?

Кечқурун Собиржон бир даста гулни кўтариб дарвозадан кирганида Шаҳноза супада ошга шакароб тайёрлаётганди. У ўрнидан даст туриб, эрига пешвоз юрди.

— Шаҳноз, мен ўша куни...

— Йўқ, узр сўраманг. Мендан хатолик ўтди!

Уй ичида бу ҳолатни кузатиб турган Фазилат ая "хайрият" деб пичирлади.

ЙИҚИЛГАННИ СУЯЙЛИК

Маҳалладаги эркаклар даврасида суҳбат тобора қизир, ҳаммаси яна ўша воқеани сўзлашишарди.

— Қаранг, шундоқ одам маст ҳолда йўлакда думалаб ётса-я?!

— Ўтган куниям шундай бўлувди. Икки ўғли қўлтиғидан кўтариб уйга аранг олиб киришди.

— Зиёли бўла туриб бошқаларга ўрнак кўрсатганими, бу?!

Мактабда ўқитувчи бўлиб ишлайдиган Козимжон бу гапларга чидолмай ўрнидан туриб кетди.

— Мени кечиринглару юрагимдагини ҳозир айтмасам бўлмайди, — деди у қизишиб. — Биласизлар, Рихситилла аканинг қўшнисиман. Аҳволи менга маълум. Шу йил бу одам хонадони учун жуда оғир келди. Нораста ўғли мактабда йиқилиб, тўшакка михланиб қолди. Аёли хаста эди, оламдан ўтди. Электрдан ўт чиқиб, уйининг бир қисми ёнди. Барчасига чидаб юрувди... Яқинда идорада иши орқага кетди. Шунисига тоқат қилолмади, ўшандан бери ичади. Айтинг, қай биримиз у кишига тасалли бердик? "Бу ташвишлар ўтиб кетар, ўзингизни қўлга олинг!" — деган гапни ҳеч биримиз айтдикми? Дўст бўлиб ёнида турганимизда ҳозиргидек аҳволга тушмасмиди... Биз бўлсак, йиқилганни суяш ўрнига бу-ерда ўтириб унинг ғийбатини қилаяпмиз? Ахир бунга виждонимиз қандай йўл...

Муаллим ортиқ гапиролмади. Ўрнидан туриб, даврани тарк этди. Ўтирганлар жимиб қолди. Очиғи, Козимжоннинг гаплари худди нишонга теккан ўқдек барчани бирдай ҳушёр торттирганди, ҳозир. Сўнг улар секин-аста ўринларидан қўзғолишди. Йўл-йўлакай нималарнидир маслаҳатлашишди. Кейин эса муаллимнинг қўшниси яшайдиган уй томон бурилдилар.

БУ — ИНСОНИЙ ҚАРЗ ЭДИ

Икки аёл автобусда кетаётиб берилиб суҳбат қуришарди. Ёнидаги уни маъқуллар, "Ҳа, орамизда бундайлар кўп", — дерди. Сўнг улардан бири қандайдир воқеани сўзлай бошлади. Унинг гапларига беихтиёр қулоқ тутдим.

— Ушанда касалхонада даволанаётгандим. Дўхтир кириб: "Сиз соғайиб қолдингиз, эртага уйингизга кетишга рухсат берамиз", — деди.

Қувонганимдан шу куни уйқум қочди. Йўлакка чиқиб айланиб юрдим. Шунда касалхона эшиги рўпарасига машина келиб тўхтади. Ва ундан шошиб бир йигит тушди.

— Опа, навбатчи врач хонасини кўрсатиб юборинг, тезроқ!

—Мана шу йўлак охирига боринг, — дедим шошапиша.

У дарров дўхтирни бошлаб чиқди. Шунда кўзим тушди, машинанинг орқа ўриндиғида ўн уч ёшлар чамасидаги бир бола инқиллаб ётарди. Бемор болани ичкарига киритишди. Ҳамманинг шошиб қолганидан боланинг аҳволи оғир эканини пайқадим. Орадан аллақанча вақт ўтди. Йигит жарроҳлик хонаси атрофида айланиб юрар, қайси дўхтир чиқса, "Қон керак бўлса, мендан олинглар!" — дея ялинарди. Бир пайт дўхтир келиб: "Бемор ўзига келди, ҳамширамиз шу боланинг маҳалласида яшаркан, уйидагиларга хабар қилди", — деди. Уларнинг суҳбатидан билдимки, боланинг кўричаги ёрилиб кетишга икки-уч дақиқа қолган экан! Шунда ўша йигит соатига қаради-ю, ҳеч кимга ҳеч нарса демасдан машинасини ҳайдаб жўнаб қолди. Эртасига эшитдик, беморнинг ота-онаси ўғилларининг ҳаётини сақлаб қолган йигитни роса қидиришибди, лекин дўхтирлар бу йигитнинг исм-шарифи, манзилини айтишолмабди. Бир куни денг, уйимиз ёнидаги дўконда ўша йигитни кўриб қолдим, дарров танидим. Унга ўша воқеани эслатдим. "Сиздек меҳрибон киши учраб, боланинг ҳаёти сақлаб қолинди, беморнинг айтишича, сиз уни кўча четида икки букилиб, инграб ётганида дарров машинага солиб касалхонага олиб борибсиз-а?" — дедим. Йигит елка қисиб, деди:

— Нима бўпти, бу шунчаки инсонийлик қарзи. Мендан бошқа бўлганидаям шундай қиларди!

МУРУВВАТЛИ ОДАМ

(ҳамкасбим ҳикояси)

Талабалик чоғларимда қишлоққа қайтаётиб автобусларга ҳеч билет тополмадим. Сўнг "бир амаллаб кетарман", деб поездга чиқиб олдим. Одам шунақа кўп эканки, умумий вагоннинг бир четига аранг жойлашдим. Атрофимдаги йигитлар нуқул чекишади, тутундан кўнглим айнаб, бошимга оғриқ кирди.

Шунда бир киши: "Қизим, бу ёққа келинг-чи", — деб мени чақирди. Бордим.

— Қўшни купеда бўш жой бор экан, мен ўша ёққа чиқиб ухлайман, сиз шу хонада баҳузур дам олаверинг, — дея чиқиб кетди.

Мен аввалига ҳайрон бўлдим. Сўнг чарчаганимдан ухлаб қолибман. Аммо...

Эрталаб эшитдим. Ўша киши мени хонасига киритиб, кейин ўзи умумий вагондаги менинг жойимда ўтириб чиққан экан!

Меҳрнинг, мурувватнинг ўлчови йўқ, баҳоси баланд, ҳарорати кўнгилларни иситади. Ҳар биримиз меҳрга муҳтожмиз, шу туйғуни соғиниб яшаймиз. Бир-биримизга бўлган меҳру муҳаббатимиз, саховату садоқатимиз билан тирикмиз. Дунёни суяб тургувчи ҳам аслида меҳрнинг ўзидир.

Яшамоқликдан мақсад эса битта — ўзгалар юкини енгалашиб, ён-атрофимиздагиларнинг бахтли бўлишларига кўмаклашиш! Зеро, "Ўзгалар бахти учун курашиб, ўз бахтимизни ҳам топамиз", — деган эканлар Фаробий ҳазратлари. Инчунун, Тангри таоло инсонни ҳамма мавжудотлардан улуғ ва азиз қилиб яратган. Шундай экан, бир-биримизни аяб, тушуниб, қадрлаб яшашга не етсин.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА.

2007 йил — Ижтимоий ҳимоя йили

«ДАВР»: ЭРТАНГИ КУНГА ИШОНЧ

Мустақилликка эришганимиздан сўнг Юртбошимизнинг таклифи билан ҳар бир йилнинг бош шиорини белгилаб олиш анъанага айланди. 2007 йилнинг бош шиори замирида ҳам халқимизнинг келажаги билан боғлиқ режалар мужассам экани қувонарлидир. Ҳар йили қабул қилинаётган давлат дастурлари ва ана шу асосда вилоят, шаҳар, туманлар ҳокимликларида тузилаётган дастурлар ижроси мамлакатимиз тараққиётининг янада юксалишида ўзига хос ўрин тутаётгани айни ҳақиқатдир.

Ижтимоий ҳимоя йилини ҳам хайрли ишлар билан бошлаётганлар кўплигидан қувонасан киши. Шоир айтганидек, келажак пойдеворига бир ғишт қўйиш ҳам шараф. Шундай бўлгач, ушбу йилда халқига, юртига имкон қадар қайишган ҳар бир корхона эътирофга муносибдир.

— «Давр» хусусий савдо ишлаб чиқариш фирмасига қарашли Пастдарғом ғишт заводи жамоаси бир қатор хайрли ишларга бош қўшмоқда, — дейди Раббимбой Содиқов. — Савоб ишнинг катта-кичиги бўлмайди. Энг яхши савоб марҳумларни хотирлашдир. Маҳалламиздаги қабристонда ота-оналаримиз, кўп улуғ инсонларнинг руҳи поклари қўним топган. Ана шу азиз жойда ҳамда маҳаллада ободончилик ишларини йўлга қўйиш учун корхона жамоаси 3 миллион сўмлик моддий кўмак берди. Масжид қурилишига 500 минг сўмлик ёрдам кўрсатилди. Самарқанд шаҳрида тиш даволаш офиси қуриб, фойдаланишга топширди. Ғишт заводида узоқ йиллар ишлаганман. Истиқлол йилларида мулк шакли, ишга, ишчига муносабат ўзгарди. Шу сабаб, савоб ва мурувват эшиклари очилди, деб ўйлайман. Жамоамизнинг ҳозирги фаолиятидан кўнглим тўлади.

— Тўғри айтасиз, — деди ҳамкасбининг фикрига қўшилиб Сори Нуримов. — Заводни 2002 йилда «Давр» фирмаси кимошди савдоси орқали сотиб олди-ю, аҳвол ўзгарди. Ўша йили 1 миллион 600 минг дона ғишт ишлаб чиқарилган бўлса, 2006 йилда бу кўрсаткич 2 миллион 500 минг донани ташкил қилди. Жорий йилда кутилаётган натижалар ҳам янада қувончли бўлиши табиий. Ўз иш тажрибамдан келиб чиқиб айта оламанки, агар табиий газ ва электр қуввати таъминотида узилишлар бўлмаса, ишлаб чиқаришни, маҳсулот сифатини кескин юксалтириш имкониятлари мавжуд.

Дарҳақиқат, жамоа эришилган ютуқлар билан чекланиб қолмай, катта иштиёқ билан ишлашга интилмоқда. Шу мақсадни кўзлаб 3,5 км. газ қувури тортиб келинди. Корхона қайта таъмирланди. Ишчиларга ҳар куни сут, қатиқ, икки маҳал иссиқ овқат бепул берилмоқда. Тўй-маъракага қиладиганларга 80-100 минг сўмдан моддий ёрдам кўрсатилади. Бунда ёрдамчи хўжалик — чорвачилик фермасининг мавжудлиги қўл келаётир, албатта.

Бир нечта ғишт заводлари банкрот ҳолатига тушиб қолган бир пайтда бу корхонада замон билан ҳамнафас қадам ташланди. Суҳбатимиз якунида фирма раҳбари Шуҳрат Нормўминов шундай деди:

— Жамоамиз мустақиллик йилларида ишни яхши йўлга қўйишга эришди. Имкониятлар кенгайгани боис самара ҳам салмоқли бўлди. Бу борада тажрибали қурувчи, Самарқанд қурилиш материаллари комбинати раҳбари Абдували Салимовнинг маслаҳатлари ҳам қўл келаётганини айтиб ўтишни ўринли деб биламан. Энг муҳими, ишчиларимиз заводнинг эртанги кунига ишонч билан қарашаётир. Иш унуми ҳам шунга яраша бўлмоқда.

Ўктам ҚУРБОНОВ,
«Миллий тикланиш» мухбири.

Эътироф

НАВОИЙ ФРАНЦУЗ ҚОМУСИДА

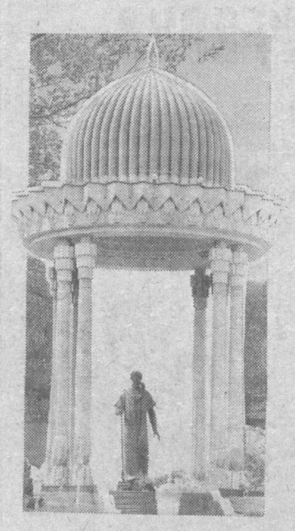

Париждаги Миллий кутубхонанинг Шарқ қўлёзмалари бўлими кўплаб нодир асарларга бой. Константинополлик турк олими Мустафо ҳожи Котибзоданинг араб, форс ва туркий тиллардаги қўлёзмалардан иборат кутубхонаси тўлалигича Париж қироллик кутубхонасига келтирилгач, Миллий кутубхонанинг китоб жамғармаси янада кенгайди. Мирхонд, Хондамир, Давлатшоҳ Самарқандий каби ўртаосиёлик тарихчиларнинг қатор китоблари ушбу фондга қўшилди.

Бундай ноёб адабиётлар «Шарқ кутубхонаси» қомусининг яратилишида муҳим манба бўлиб хизмат қилди. Зеро, Шарқ халқлари тарихи, илм-фани, маданияти ва адабиётига доир материаллар ҳам ушбу қомусий нашрда ёритилди. Француз шарқшуноси Бартолемье д' Ербало де Моленвиль ушбу китобни ёзишга киришар экан ушбу маълумотларга асосланиб иш кўрди.

Қомус ёзиб тугатиладию, аммо уни нашр этишга Д'Ербало улгурмайди. У 1695 йилда вафот этади. Қўлёзма 1697 йили унинг сафдоши — олим ва таржимон Антуин Галлан томонидан чоп этилади. Китобнинг сўзбошисида Д'Ербалонинг ҳаёти, қомуснинг ёзилиши тарихи ҳамда тузилиши хусусида кенг маълумот берилган. Фойдаланилган манбалар орасида Абу Райҳон Беруний, Ибн Сино, Қозизода Румий, Фирдавсий, Низомий ва бошқаларнинг номлари ҳам келтирилган.

Қомус саҳифаларида Самарқанд, Бухоро шаҳарлари таърифи ҳам келтирилган. Ўзбек шеъриятининг буюк даҳоси Алишер Навоийга бағишланган мақола ҳам эътиборни ўзига тортади. Унда Навоийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти хусусида сўз юритилади. Масалан, «Алишер» сўзининг луғавий маъноси қуйидагича талқин қилинади: «Алишерни Мир Алишер Навоий деб аташади. Бу ном «Али» ва «Шер» сўзларининг бирлашмасидан иборатдир. Алишер Хуросонда вазир бўлиб жуда катта обрў-эътибор қозонди. У йирик олим ва ширинсуҳан шахс бўлган. Ҳирот шаҳрида ўзининг бой кутубхонасини яратган, унга шогирди тарихчи Хондамирни бошлиқ қилиб қўйган». 661-саҳифадаги «Навоий» сўзи тагида эса улуғ ўзбек шоири ва мутафаккирининг асарларига қисқагина таъриф берилади: «Навоий Низомиддин Мир Алишернинг тахаллуси бўлиб, Темурийлар сулоласидан бўлган шоҳ Султон Ҳусайннинг вазири эди. Навоий ҳам туркийда, ҳам форсийда ажойиб асарлар ёзган. Унинг «Фарҳод ва Ширин», «Лайли ва Мажнун», «Садди Искандарий» ва «Сабъаи сайёр» достонлари бор. Бундан ташқари, у яна тўртта девон ёзиб қолдирган. Улар «Ғаройиб ус-сиғар», «Наводир уш-шабоб», «Бадоеъ ул-васат», «Фавоид ул-кибар» деб номланиб, кенг китобхонларга аталгандир».

Тўғри, Навоий ҳаёти ва ижоди бу қомусда жуда қисқа ёритилган. «Хамса»-нинг биринчи китоби «Ҳайрат ул-аброр» туширилган. Достонларнинг жойлашиш тартиби ҳам нотўғри ёзилган. Девонларнинг таржимаси ҳам аслига монанд эмас. Шундай бўлса-да, ўша даврда француз жамоатчилигининг ушбу мақола орқали Навоий ҳаёти ва ижоди билан илк бор танишганини ҳисобга олсак, бу илмий маълумотнинг қанчалик аҳамиятга молик бўлгани ўз-ўзидан равшандир.

Акбар АЛИЕВ.

Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллиги олдидан

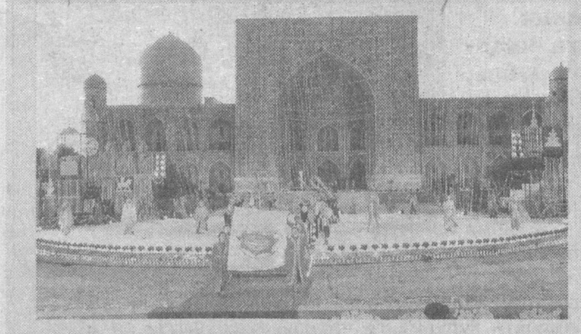

МУҲИМ ТАРИХИЙ МАНБА

Қадимий ва гўзал Самарқанд ҳақида кўп асарлар ёзилган. Аммо уларнинг аксари бизгача тўла етиб келмаган. Айримларигина сақланиб қолган, холос. «Самария» деб номланган китоб ана шундай нашрлардан бири ҳисобланади. Бу тарихий асарни олим ва шоир Абу Тоҳирхожа (Наво) 1844-48 йилларда ёзиб тугатган.

Илмий жамоатчилик эътиборини қозонган бу китоб шарқшунос олим В. Вяткин томонидан рус тилига таржима қилиниб, 1898 йилда Самарқандда чоп этилган. 1904 йили эса профессор Н. Веселовский Петербургда «Самария»нинг қўлёзма нусхалари асосида форс-тожикча танқидий матнини нашр эттиради.

Ўн бир бобдан иборат «Самария» китобини 1921 йили ёш истеъдодли ёзувчи ва ўлкашунос Абдулмўмин Сатторий форс-тожикчадан ўзбек тилига ағдарди.

Шуни эслатиб ўтиш жоизки, бу таржима 1925 йили атоқли ёзувчи Садриддин Айний томонидан таҳрир қилинган. Аммо нима сабабдандир босилмай қолган. Ҳозир бу асар Ўзбекистон Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институтининг қўлёзмалар фондида сақланади. Ушбу илмий тадқиқот муассасасининг бир гуруҳ олимлари асарни қайтадан нашрга тайёрлашди. «Самария»нинг С. Айний ёзган сўзбошисидан айрим ўринларни келтиришни лозим топдик. «Самария» муаллифи Абу Тоҳирхожа йўқолаёзган эски асарларни ва қабртошларини текшириб, суриштириб ушбу китобни ёзган. Агар у шунча заҳмат чекмаган бўлса эди, ҳозир бизда кўп маълумот етишмас эди. Демак, муаллиф биз учун жуда қимматли бир ёдгорлик қолдирган экан. Мана шундай бир китоб, албатта, муҳим бўлса керак», — деб ёзади академик ёзувчи С.Айний.

«Самария» китоби Самарқанд шаҳрининг бино қилиниши, Самарқанд деб аталишининг сабаби, ҳавосининг хосияти, ернинг тузилиши, тоғлари, ғорлари, булоқлари, масжид ва мадрасалари, қабр ва мозорлари аломатларини белгилаш ҳақида ҳикоя қилади. Ушбу китоб орқали Самарқанд шаҳрининг «Самарқанд» деб аталишининг бир неча сабабларини ҳам билиб олишимиз мумкин. Чунончи, нақл қилинишича, Самар исмли бир киши бу ерда жойлашган ва ўз теварагига халқни тўплаган эди. Шунинг учун бу ер бошда «Самаркент» аталади. Араб қўшини бу ерни олгач, ўз тилларига мослаштириб «Самарқанд» деб аташган.

Жаҳонга машҳур бўлган кўҳна Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллигига катта тайёргарлик кўрилаётган бир вақтда унинг тарихини ўрганишда «Самария» китоби муҳим манба бўлиб хизмат қилиши турган гап.

А. АЛИЕВ.

Ватан ҳимоячилари ҳаётидан

КЎЗЛАРИДА ЮРТ МЕҲРИ

Касбу корнинг тури кўп, ҳар бирининг завқи-ю машаққатлари ҳам ўзига хос. Ҳар бир инсоннинг болалик пайтиданоқ катта бўлгач ким бўлиш, қайси касбни эгаллаш ҳақида орзулари бўлади. У улғайган сари шаклланиб боради ва бир бутун мақсадга айланади. Унга эришиш учун эса чин дилдан, қийинчиликлардан чўчимай ҳаракат қилмоқлик лозим бўлади.

Болаларга «Катта бўлсанг ким бўласан?» — деб савол берсангиз, аксарияти ҳарбий бўламан, деб жавоб беради. Лекин кўпчиликнинг ҳарбий бўлиш ҳақидаги орзулари орзулигича қолиб кетади. Чунки ҳарбий бўлиш, ҳарбий либос кийиб юришнинг ортида қанчалар машаққат, катта масъулият борлигини фақат шу касбнинг оғирликларини кўрганларгина билишади. Яна айтиш керакки, ёшликдаги орзу-ҳаваслар ўткинчи бўлади. Бироқ ҳарбий хизмат аталган ҳаёти мактабини ўтаётган даврда инсон қалбида уйғонган ҳавас ўзгарувчан бўлмайди.

Кичик сержант Йигитали Ёриевнинг кўнглида ҳам ҳарбий бўлиш иштиёқи аскарлик бурчини ўтаётган даврда уйғонди. Йигитали «Мен хизматни албатта давом эттираман», — деган ният билан ҳарбий хизматнинг илк кунлариданоқ ўзини ҳар томонлама чиниқтиришга, умумҳарбий низомларни мукаммал ўрганишга интилди, ҳарбий қоидаларга оғишмай риоя қилиши лозимлигини бир дақиқа бўлса-да унутмади. Тиришқоқлиги, интилувчанлиги билан командирлар назарига тушди.

Шу тариқа Й.Ёриев ҳарбий хизматни аъло даражада якунлади. Ўзи туғилган Бухоро вилояти Жондор тумани Оғар қишлоғига, ота-онаси, дўсту ёрлари ҳузурига қайтди. Лекин орадан кўп ўтмай кўнглидаги ҳарбий бўлиш ҳақидаги нияти уни Қуролли Кучлар сафига қайтарди ва Йигитали шартнома бўйича хизматни давом эттира бошлади. Ҳаракатчан киши ҳеч ерда назардан четда қолмайди. Йигиталининг айнан ҳарбийларга хос хислатлари командирларнинг эътиборини тортди, уни сержантлар тайёрлаш мактабига йўллашди. Ўқишни битириб, кичик сержант Йигитали Ёриев қадрдон қисмида хизматни давом эттирди. Ҳозирда ўз касби бўйича чуқур билим ва тажрибага эга Йигитали янги мавсумда янада юқори натижаларга эришиб, илғор сафдошларига тенглашиш орзусида пешқадамликни қўлдан бермай келяпти.

Қанчалик оғир бўлмасин, инсон ўз касбини севса, оилада тинчи бўлса қийинчиликлар уни чўчита олмайди. Йигитали ҳам ишдан қайтаркан, бир ёшга қадам қўйган ўғли Анваржоннинг ширин тил билан бийрон сўзлашлари, эркаланишлари барча чарчоғларини чиқариб юборади. Турмуш ўртоғи Раънохон ҳам унга ҳар бир ишда елкадош бўлишга интилади, умр йўлдошининг касбидаги масъулиятни у билан бирга ҳис қилишга ҳаракат қилади.

— Ўз касбим билан фахрланаман, — дейди Йигитали Ёриев. — Бу фахр олдимдаги бурч ва вазифаларни сидқидилдан бажаришга ундайди. Бизнинг бурчимиз Ватан ҳимояси. Мақсадимиз ҳам шу — элимиз тинчлигини сақлаш, Ватанни муносиб ҳимоя қилиш.

Чин меҳр кўнгилда бўлади. Уни сўз билан ифодалаш қийин. Ватанга муҳаббат ҳам сўздан кўра кўзларда яққолроқ акслнади. Истардикки, қаҳрамонимиз сингари ўз касбини, Ватанини, оиласини бирдек севадиган, улар олдидаги муқаддас бурчини дилдан англайдиган ёшлар, юрт фарзандларининг сафи кенгаяверсин. Зеро, Ватанни асл фарзандлар ҳимоя қилади.

Зумрад ВАҲОБОВА.

Кўнгил дафтаридан

ҲАЁТНИНГ ЎЗИ МАКТАБ

Қийинчилик ақлнинг чархи-ю, ғайратинг қайроғи бўлар экан.

* * *

Ғараз билан қилинган яхшилик ёмонликдан фарқ қилмайди.

* * *

Ҳақиқат қанчалик кўп қаршиликка учраса, кишиларнинг қалбидан шунча чуқур жой олади.

* * *

Бир-бирларини унутиш имкони бўлмаган инсонлар ўзаро олис бўлсалар-да, доимо руҳан ёнма-ён бўладилар.

* * *

Узоқлашиш алвидо дегани эмас.

* * *

Тошқин сув... у тегирмонни бузиши ҳам мумкин, юргизиши ҳам.

* * *

Ҳамма арз ҳам ожизлик аломати.

* * *

Оламга эшикнинг тирқишидан қараш керак эмас! Одамга ҳам.

* * *

Умр ғанимат. Ростгўйлик билан ҳақиқатгина абадий қолади. Шуни унутмайлик.

Холида ЮСУПОВА.

Таълим ва ислоҳот

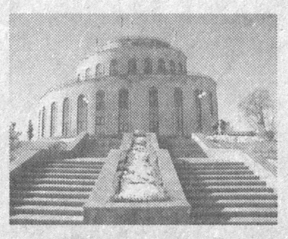

Пойтахтимизнинг Эски шаҳар ҳудудида жойлашган бу баланд, ғиштин бинога ҳар куни юздан ортиқ болалар келишади. Ёшларнинг бўш вақтини унумли ўтказиш мақсадида ташкил этилган тўгаракларга кунда бўлмаса ҳам кунора бир янги ўқувчи келиб қўшилади. Ҳозирда «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг Тошкент шаҳар Шахонтоҳур туман бўлими Болалар ижодиёти уйида 1100 га яқин ўқувчилар турли хил фан ва ҳунар сирларини ўрганишмоқда.

БОЛАЛАР ИЖОДХОНАСИ

Бинонинг эшигидан кирганимизданоқ машғулотларга кириб кетаётган болалар қўлларини кўксига қўйиб, одоб билан салом беришди. Бу ерда тартиб-интизом яхши йўлга қўйилганлигини ана шундан ҳам билса бўлади. Залдаги ўриндиқларда фарзандининг машғулотдан чиқишини кутиб ўтирган ота-оналар анчагина.

— Бу ерга биринчи келишимиз, — деди ўзини Сожида Бегайдарова деб таништирган аёл. — Бир танишим ўғлини доирачилар тўгарагига берганини эшитиб ҳавас қилдим. Кўп ўйланиб ўтирмай ўғилларим Умрзоқ билан Нурсултонни радиотехника тўгарагига олиб келдим. Улар Ҳамза туманидаги 307-мактабда ўқишади. Машғулотлар бепул экан. Фарзандларимни рўйхатга олиб, дарсларни бугундан бошлашди. Тўғриси, бундай яхши имконият борлигини кўпчилик билмайди. Ўзимизнинг туманда ҳам шундай тўгараклар ишлаётганини эшитиб, шу пайтгача бу нарсага қизиқмаганлигимдан хафа бўлиб кетдим. Болаларим ёшлигидан ҳунар ўрганса, вақтини бекорга ўтказмаса, дейман.

Машғулотлар хоналари бирин-кетин жойлашган. Қия очилган эшикдан ёш шахматчилар клуби аъзоларини кузатамиз. Устозининг атрофини ўраб олиб билмаганини сўраётган болалар хонага кирганимизни ҳам сезмай қолишди. Бу тўғаракка Мўмин Абдуллаев, Абдуқаҳҳор Абдухоликовлар раҳбарлик қилишар экан.

— Турли ёшдаги 70 га яқин болалар жон-дили билан машғулотларга келишади, — деди шахмат бўйича спорт усталигига номзод М.Абдуллаев. — Дарс жараёнлари жуда эркин, савол-жавоб, ўйинлар асосида ўтади. Мусобақаларга тайёрланаётган ўқувчиларимиз ҳам бор. Оиласида шахмат, шашка ўйнаганларга осонроқ, бошқаларга эса девордаги шахмат тахтасида биринчи сабоқни берамиз.

Шахмат ишқибозларининг ҳаммаси ўғил болалар, сал нарироқдаги хонада эса қизлар тикиш-бичиш билан машғул. Улар ичида ҳаммадан ҳам кичкина бир қиз эътиборимни тортди. Назокат Шомуродова Шайхонтоҳур туманидаги 102-мактабнинг 2-синфида ўқир экан.

— Нодира ва Нилуфар опаларимнинг тиккан нарсаларини кўриб, уларга эргашиб келавердим. Ҳозир дарсларга бирга қатнаяпмиз. Келажакда оилавий модалар ателъесини очмоқчимиз, — деди у катта ишонч билан.

Суҳбатимизга уларнинг устози келиб қўшилди.

— Ҳозир баҳорги мавсумга мослаб либослар кўргазмасини тайёрлаяпмиз, — деди либос-дизайн гуруҳи раҳбари Умида Муҳамедова. — Болаларнинг бири иккинчисини бошлаб келади. Энг муҳими, уларнинг ҳаммаси ҳам буни исботлаб турибди.

Гулбаҳор ОРТИҚҲЎЖАЕВА,
«Миллий тикланиш» мухбири.
Азамат АҲМЕДОВ олган суратлар.

Замондошларимиз

«Ёлғизингиз етмиш бешга кирди, онажон!»

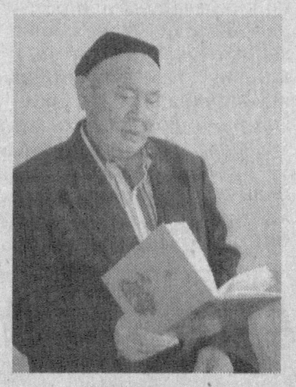

"Эҳ онам, онажонгинам-а! Йигирма бешингизда отамнинг бевақт ўлимидан сўнг бевалик либосини кийганча, шу кўйи уни ечмадингиз-а? Ёлғизингиз — ёлғиз ўғлингизни ўгай ота қўлида кўнгли ўксимасин дединг-из. Отамга шу қадар меҳр берганингизни таърифлашга сўз ожиз. Бу ёруғ оламда энг меҳрибон, энг бардошли, энг вафодор ва энг гўзал аёл ким, деб сўрасалар, "Менинг онажоним", — дейман. Ҳаётингизнинг сўнгги кунларида: "Ўғлим, умидларим ушалди, илоҳо, умринг узун бўлсин, сендек ўғилни бергани учун аллоҳга шукур", — деган дуоларингиз ҳамон қулоғимда. Мана ёлғизгинангиз ҳозир етмиш бешга кирди. Мен ҳақимда ёзмоқчи бўлган журналист укамнинг биринчи саволиёқ сизни ёдимга солди. Илоҳо, жойингиз жаннатда бўлсин, онажон..!"

Қидирбой аканинг титраётган лаблари, намланиб бораётган кўзларидан юқоридаги мисраларни англаш қийин эмас.

Ўшанда, минг тўққиз юз ўттиз бешинчи йил эди. Қидирбой уч ёшга тўлиб-тўлмай отасидан айрилади. Очарчилик, қимматчилик, уруш йиллари, болаликнинг нима эканини билмай ўтган дамлар. Отасизликдан ўксимасин деб онасининг елиб-югурганлари-ю, эрта тонгдан то қаро кечгача далада чеккан машаққатлари. Урушдан кейинги оғир йиллар, не-не оналарни қон қақшатган айриликлар. Аммо Қидирбойнинг онасига ўхшаган муштипарлар меҳнат, меҳнат ва яна меҳнат қилиб мажруҳ қалбларига малҳам топдилар...

Қидирбой аканинг ҳаёти ўзи бир китоб — катта бир китоб. У Ўзбекистон Республикаси халқ маорифи аълочиси, умрининг салкам ярим асрини муаллимликка бахшида этган. Маҳалласида ҳамма уни "домла" деб эъзозлайди. Чунки у ўзбек тили ва адабиёти фанидан минглаб, ўн минглаб ўқувчиларга таълим берган. Мактабдан бўш пайтларида газеталарда ҳам ишлаган. Унинг қаламига мансуб қизиқарли мақолалар деярли барча газета, журналларда босилган. "Икки бошли келин" номли қизиқарли китоби чиққан.

"Миллий тикланиш" газетамизда ҳам Қидирбой аканинг кўп мақолалари чоп этилган. Куни кеча таҳририятимизга яна мақола олиб келибди. Ҳавасимиз келди. Етмиш беш ёшда ҳам ижод қилиб, ўзи таҳририятга келиб турса, журналистлар билан ижодий ҳамкорликни канда қилмаса! Бундай инсонга фақат таъзим қиламиз.

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ.

Тадбир

ПОЧТА ТИЗИМИДА ЯНГИЛИК

Бутунжаҳон почта иттифоқининг актлари талабига мувофиқ, «Ўзбекистон почтаси» очиқ акциядорлик жамияти томонидан халқаро посилкаларда штрихкод билан биргаликда ёрлиқларни қўллаш амалга ошириляпти. Ана шу ва бошқа масалаларга бағишлаб яқинда Тошкентда семинар-йиғилиш бўлиб ўтди.

Тадбирни «Ўзбекистон почтаси» акциядорлик жамияти бош директорининг ўринбосари Х.Тожибоева олиб борди. Унда тизимдаги мутахассислар ва жойлардаги филиал директор ўринбосарлари иштирок этишди.

Семинар-йиғилишда республикадан чиқиб кетаётган халқаро посилкаларни штрихкодлаш билан иденцификациялашнинг аҳамияти ва унинг тартиби, филиаллардан пенсия тўловининг бажарилиши бўйича маълумотларнинг электрон почта орқали узатилишининг ташкил этилиши, электрон пул ўтказмаларини қабул қилиш, узатиш ва тўловларни бажарадиган ходимлар ишини назорат қилиш ҳамда почта пул ўтказмаларини электрон пул ўтказмалари тизимига босқичма-босқич ўтказиш бўйича тайёргарлик ишларининг бориши тўғрисидаги масалалар юзасидан маърузалар тингланди. Халқаро посилкаларни штрихкодлаш билан биргаликда ёрлиқларни қўллаш ишлари жорий йилнинг 1 февралидан бошлаб амалга оширилади.

Иззат АҲМЕДОВ.

Бешикчи уста Дилшод Комилов 14 йилдирки ота касбини улуғлаб, ҳунармандлик иши билан шуғулланиб келмоқда.

— Халқимизда азалдан бешик энг қадрли буюм саналади, — дейди у. — Биз ясаган бешиклар хонадонларга қувонч олиб киришини, унда бир эмас, бир нечта гўдак улғайишини ўйласам, бир ғайратимга ўн ғайрат қўшилади. Болалигимда бу ҳунарни отамдан ўрганганман. Ҳозир ўндан ортиқ шогирдим бор.

Азамат АҲМЕДОВ олган сурат.

ИНСОН ҲАЁТИНИ УЗАЙТИРИШ МУМКИНМИ?

Инглиз биологи Д. Хантер 1776 йилда: «Агар одам ўз ҳаётининг 10 йилини музлатгичга қўйса, шундан сўнг танасини илитса, 1000 йилга қадар яшаш имконияти бор экан", — деб маълум қилган экан. Ноилож одам танасини унинг соғлиғи, ҳаётига хавф қилмасдан совутишнинг сўнгги имконияти 26-28 градус, холос. Ундан пасайтирилган ҳароратда юрак клеткаларининг ҳаракатида хавфли ўзгариш бўлиши мумкин.

Текширувларда бузоқ билан чўчқаларни 0 градус ҳамда ундан ҳам паст музлатиш мумкинлиги маълум бўлди. Шунга кўра, келажакда одамга нисбатан тиббиётда айрим тажрибаларни ўтказиш мумкин. Бунга далиллар кўп.

1756 йили бир швед деҳқон маст бўлиб совуқда ухлаб қолади. Одамлар уни бир кун ўтгач топишади. Ўликни дафн этишга тайёрлашган пайтида, дўхтир келиб, музлаб қолган «марҳумнинг танасида ҳали яшаш белгилари бор» эканлигини айтади. Ҳақиқатдан ҳам бир неча соат ўтгандан сўнг «ўлик» тирилади. У кейин кўп йиллар яшабди.

Кейинги воқеа Напалеон маршали Д.Ориано ҳақида. Профессор Жан Ростан шундай деб ёзган экан: «Маршал ўқ текканидан кейин ерга қулабди. Уни ўлдига йўйиб, қорнинг остига дафн қилишибди. Эртасига мурдани Францияга олиб бориш учун қазиб олишганда, у уйғониб кетади ва одамлар қўрқиб кетишган экан».

Тағин бир воқеа: 1917 йили Буэнос – Айресда музлаткич ичида 70 ёшдаги бразилиялик ишчи эҳтиётсизлик қилиб қолиб кетибди. Уни 4 соатдан кейин топиб олишади. Ишчилар уни ўлди дейишиб, иссиқ жойга олиб келишибди. Кечаси «марҳум» уйғониб, ўзига келади ва эртаси куни ишга чиқади.

1951 йили чикаголик негр қизи Доротини ўлди деб ҳисоблашган. У аёзда тун бўйи ётган бўлишига қарамасдан тирилиб кетибди. Шу пайтда унинг тана ҳарорати 18 градусга пасайган экан, яъни одатдаги инсон ҳароратининг ярми бўлган. Медицинанинг ҳамма қоидасига кўра, у ўлиши керак экан.

Ўқинг, қизиқ!

1969 йили Қозоғистонда қалин қор ёққан. Касби чўпонлик бўлган Холжон деган киши бўронда адашиб, 15 кун йўқолибди. Ҳатто, уни вертолёт билан ҳам излашибди. Адашган одам қўёш чиққандан кейин бир дарахтнинг тагидан топилибди. Толга суяниб ўтирган ҳолатда, қотиб қолган экан. Қарангки, у тирик экан. Иссиқ уйда устига спирт суркаб, оёқ-қўлини уқалашгач, киприклари қимирлабди. Унга иссиқ чой беришганда, тилининг тагида қуртнинг обдон эзилган кичкина донаси кўринибди!

15 кун «ўлиб» қайта тирилган Холжон ака шундан кейин ҳам узоқ яшабди. Аллоҳнинг қудрати билан улар тирик қолган.

Кидирбой ТЎЛАБОЕВ.

Хушхабар

ҒАЛАБА МУБОРАК, «ПАХТАКОР!»

Тарихга назар ташлар эканмиз, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги таркибига кирувчи мамлакатлар чемпионлари қатнашадиган нуфузли турнирларда бир қатор жамоаларимиз турли натижаларни қайд этишган. Фарғонанинг "Нефтчи" жамоаси 1994 йилги мусобақада финалга чиқиб, мағлуб бўлганди. Кечаги баҳсгача бу энг юқори кўрсаткич бўлиб, ҳеч қайси клубларимиз Юрий Саркисян шогирдлари эришган ютуққа яқинлашмай келаётгандилар. Яқинда бундай бахт Тошкентнинг "Пахтакор" жамоасига насиб этди. У якшанба куни «МДҲ ва Болтиқбўйи давлатлари чемпионлари кубоги»да ғолибликни қўлга киритди. Финалда футболчиларимизга Латвиянинг "Вентспилс" жамоаси рақиблик қилди. Қизиқарлиси, иккала жамоа ҳам бир гуруҳдан ўрин олиб, илк беллашувда латишлар ғалаба қозонганди. Мутахассислар бу жамоаларнинг мусобақа давомида кўрсатган ўйинларига қараб, ғолиб кескин курашлар остида аниқланишини башорат қилишди. Бироқ, Равшан Ҳайдаров жамоаси бош совринга ҳақиқий даъвогар сифатида ўйинни ҳужумлар ёмғири остида бошлади. Майдоннинг ҳар бир чизиғида устунлик қилган пахтакорчилар якунловчи зарбага яқин қолганда ноаниқ ҳаракат қилишди.

"Вентспилс" томонидан онда-сонда уюштирилган ҳужумлар ҳеч қандай наф бермади. Асосий ва қўшимча вақтларда ҳисоб очилмади. Ғолиб пенальтилар сериясида аниқланадиган бўлди. Ўзига хос лотерея баҳсини вакилларимиз бошлаб берди. Илк зарбани нафақат "Пахтакор"нинг, балки Ўзбекистон терма жамоасининг асосий ўйинчиси Сервер Жепаров берди. Доимий равишда "пенальти"ни аниқ бажарадиган ўйинчимиз бу пайтда мўлжални аниқ ололмади. Лекин омад "Пахтакор"га кулиб боқди ва у чемпион бўлди!

Суннатилла ИСЛОМОВ.

БОБОЛАРИМИЗ НАСИҲАТЛАРИДАН

Саломлашиш одоби

Таниш ёки нотаниш икки киши бир-бирлари билан учрашиб қолсалар, салом бериб кўришишлари жуда лозимдир. Танишлар фақатгина саломлашибгина қолмай, бир-бирларининг ҳолу аҳволларини сўрашлари керак.

Бир киши иккинчи кишига салом берса, дарров алик олиб, салом жавобини берсин. Саломни тўлиқ равишда "Ассалому алайкум", деб айтилсин. "Ассалом алайка", "Салом алайкум" ёки "Салом " ёхуд "Салом бердик", дейиш ярамайди. Салом жавоби "Ваалайкумус-салом" бўлиб, буни "Алайкум салом", "Алайкас салом" ё фақат "Алайкум", деб айтиш тўғри эмасдир. "Ассалому алайкум" — арабча сўз бўлиб, "Сизга тинчлик бўлсин", демакдир. "Ваалайкумус-салом" эса "Сизга ҳам тинчлик бўлсин", деган сўздир.

Бошни эгмасдан, қўлларни кўкракка қўйиб салом бериш тавсия қилинади. Кўп кишига учрашиб қолган киши уларнинг ҳар бирига алоҳида-алоҳида салом бермасин, ҳаммасига битта салом кифоя қилади. Ёши кичик киши ёши каттага, юриб кетаётган киши ўтирган кишига салом бериши лозим. Камситиб, таҳқир қилгандай бўлиб, илжайиб салом бериш одобдан эмас. Салом самимий бўлсин. Салом олган киши бошини қимирлатибгина қўймасин, салом жавобини ҳурмат билан тўла-тўкис эшиттириб айтсин. Бир киши танишини узоқдан кўриб қолиб, унинг ёнига келиш иложини топмаса, ўша ердан туриб, қўлини кўксига қўйиб салом ишорасини берсин.

Қўл бериб саломлашган чоғда, қўл учинигина бериб саломлашиш одобдан саналмайди. Бундай қилиш салом берган кишини камситиш, уни кўзга илмаслик бўлади. Узоқ вақт бир-бирлари билан учрашмаган кишилар қучоқлашиб кўришишлари мумкин.

Кўча-кўйда ўзини тутиш

Кўчада юрганда эҳтиётлик билан юриш, кийимларни ифлос нарсалар тегишдан сақлашга ҳаракат қилиш лозим. Оғизни очиб, ҳар нарсага аланглаб юриш яхши хислатлардан саналмайди. Бозорда ва одамлар йиғилган жойларда жуда эҳтиёт билан юриш тавсия қилинади. Бепарволик билан қадам ташлаб, кишиларнинг оёқларини босиб олиш ёки туртиб юбориш, шундай бежо ҳаракатлар орқали бошқаларга озор бериш яхши эмас. Агар икки эркак киши ёки аёл сўзлашиб турган бўлса, уларнинг ўртасидан ёриб ўтиш тарбиясизлик саналади.

Агар йўлда қария учраб қолса, ҳурмат юзасидан унинг ортидан юриш лозим. Иши зарур бўлиб шошиб турган киши йўловчи қарияга туртилиб кетмай, олдинга ўтиб кетиши мумкин.

Одамлар ўтиб турган йўл устида сўзлашиб туриб, ўтувчиларга халақит бериш тўғри эмас, четроқ жойда туриб сўзлашиш лозим. Йўловчи йўл устида ётган тош, тикан каби нарсаларни кўрса, уларни четроққа олиб ташласа, бошқа йўловчиларга фойда етказган бўлади. Йўл устига тупурмоқ, бурун қоқмоқ ва ифлос нарсалар ташламоқ тарбиясизлик саналади. Йўлда чол, заиф киши ёки кичик ёш бола учраб қолса, уларга ёрдам қўлини чўзиш зарурдир. Уларнинг юклари бўлса, дарров қўлларидан олиб ёрдам берган киши жуда ҳам олижаноблик қилган бўлади.

Кўчанинг бир чеккасида дам олиб ўтирган киши одоб-тарбия қоидаларига риоя қилсин. Ўтиб кетаётган хотин-қизларга тегажоқлик қилиш одобсизликдир. Дам олиш учун ёнига бирор киши келиб ўтирса, иғво, фасодлардан тилини тийсин. Бирор киши тойиб, йиқилиб кетганини кўрса, дарҳол ўрнидан туриб, унга ёрдам берсин.

Адибахон ҒАЙРАТ қизи тайёрлади.

БИЛАСИЗМИ?

Инсон организми оғирлигининг 3 фоизга яқинини азот элементи ташкил этади. Буни қарангки, азот сўзи грекча бўлиб, «Ҳаётни инкор этувчи» маъносини билдиради. Бироқ қизиқарли томони шундаки, азот бирикмалари тирик организмнинг ҳаётини ташкил этади, исмига қараб хулоса чиқарма деганлари шу бўлса керак-да.

* * *

Даврий система асосчиси Д.И.Менделеев ўз оиласининг энг кичик фарзанди. У оилада 17-фарзанд бўлиб дунёга келган.

* * *

Инсон организмида тахминан 80 гр темир, 150 гр натрий, 1000 гр кальций, 60 гр магний бўлади.

* * *

1 кг керосин тўлиқ ёнганда тахминан 1 л сув ҳосил бўлар экан.

* * *

1826 йилда француз олими А.Ж.Болар бром элементини кашф этди. Бром жуда қўланса ҳидли ва заҳарлидир. У инсон организмида бирикмалар ҳолида мияда ҳам учрайди.

«Заҳар одам»ларда бром бирикмалари кўпроқ бўлса ажаб эмас.

* * *

Буқоқ касаллиги кўпинча йод моддаси етишмаслигидан келиб чиқади. Турли касалликларнинг олдини олиш мақсадида ош тузига жуда оз миқдорда йодни 1811 йилда француз кимёгари Б.Куртуа кашф этган.

* * *

Сувни тўрт хил кимёвий бирикмалар синфига киритиш мумкин.

Жаҳон ҳафта ичида

«MITSUBISHI» РОССИЯДА

Япониянинг «MITSUBISHI» компанияси Россияда автомобиль ишлаб чиқарувчи завод очишни режалаштирди. Умумий қиймати 415 миллион АҚШ доллари деб баҳоланаётган корхона 2010 йилда қуриб битказилади.

Тахминларга кўра, янги корхона 2010 йилдан бошлаб йилига 200 мингта машина ишлаб чиқаради. Компаниянинг бундай режа тузишига Россияда бу автомобилларга талаб катта эканлиги сабаб бўлди. Агар компания Россияда ўз режасини амалга оширса, унда у бу давлатда иш бошлаган «Toyota» ва «Nissan» компанияларидан сўнг учинчи Япония компанияси бўлади. Ўтган 2006 йилда «Mitsubishi» Россияга 70 мингга яқин машина сотган.

ЙИҚИЛИШ БЎЙИЧА РЕКОРД

Америкалик 29 ёшли Жошуа Хенсон 17-қаватдан йиқилиб тушиб тирик қолганига биров ишонса, биров ишонмайди.

Ўша куни кечқурун у дўстлари билан учрашиб, «оқи»дан отиб олганди. Хенсон тахминан тунги 1:30ларда «Huatt Regency» номли меҳмонхонага қайтиб келади. Унинг хонаси меҳмонхонанинг ўн еттинчи қаватида жойлашганди. Ўша қаватга лифтда чиққан Хенсон йўлак бўйлаб чопиб кетаётиб, мувозанатни йўқотади. Ойна синиб кетади, у пастга қулайди.

Шифокорлар унда енгил жароҳатлар борлигини аниқлаб, тезда соғайиб кетишини айтишди. Баланд қаватли бинодан сакрашда ўзи билиб-билмай йиқилиш бўйича рекорд қўйган бу одамдан ўтадигани ҳалигача бўлган эмас.

БЎРИ ОВЛОВЧИЛАР ТАҚДИРЛАНАДИ

Россияда бўри овловчилар учун мукофот таъсис этилди.

Мукофот миқдори катта ёшдаги бўрилар учун уч минг рубль, бўриваччалар учун эса бир ярим минг рубль деб белгиланган. Бундан ташқари, бўри овловчи энг яхши овчи учун ҳам мукофот эълон қилинган. Мусобақа ғолиби 20 минг рубль, 2-ўрин соҳиби эса 15 минг рубль, 3-ўринни эгаллаган овчи 10 минг рубль билан тақдирланади.

Хўш, бўриларнинг кимга зарари тегибди, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Гап шундаки, бўрилар Амур вилояти ҳудудидаги чорвачиликка катта зиён етказган. Бу ерда йилига олти юз бошдан ортиқ шимол буғулари йиртқичларга ем бўлаётир.

Энг кекса киши оламдан ўтди

Айни пайтда дунёда энг қари киши ҳисобланмиш Пуэрто риколик Эмилиано Меркадо дел Торо ўтган ҳафта вафот этди, деб хабар беради «Ассошейтд пресс» ахборот агентлиги.

Қариндошлари берган маълумотларга кўра, у ўз уйида 115 ёшида бандаликни бажо келтирди. Айтишларича, у уйланмаган экан. Шу сабабли қариндошлари билан истиқомат қилар эди. Гиннеснинг рекордлар китобига АҚШлик Элизабет Болдн вафотидан сўнг кирган эди. Эслатиб ўтамиз, Элизабет Болдн 116 ёшида оламдан ўтганди.

ИЖТИМОИЙ СЎРОВ

Россиянинг «Известия» газетаси салкам 120 минг нафар киши иштирок этган ижтимоий сўров натижаларини эълон қилди.

Бу жаҳон иқтисодининг қанчалик мустаҳкамлигию унинг қайси омилларга таяниб қолаётганини кўрсатувчи сўровномалардан бири бўлиб, 30 дан ортиқ мамлакат фуқаролари иштирок этишди. Сўровномада асосан заминимизнинг шарқий қисми аҳолиси қатнашди.

Дунёда иқтисодий инқирозлар келиб чиқишига нималар сабаб бўлади, деган саволга респондентларнинг 49,8 фоизи АҚШнинг бир томонлама сиёсати деб жавоб беришди. 26 фоизи доллар қадрининг тушиши, 15,9 фоизи глобал исиш, 8,4 фоизи эса бунга Хитойдаги иқтисодий инқироз сабаб бўлади, деб ҳисоблар экан.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди.

Муассис: «Миллий тикланиш» демократик партияси

MILLIY TIKLANISH

Таҳрир ҳайъати

ТЕЛЕФОНЛАР:
Қабулхона — 133-67-51
Бўлимлар — 136-58-73
Реклама ва эълонлар бўлими — 136-58-73

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.
Босишга топшириш вақти 20.00
Нашр кўрсаткичи — 158

Газета 014-рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма: Г — 23.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Адади 2344
Сотувда эркин нархда

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Манзил: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй

2 3 4 5 6

Босишга топширилди 20.00